

AUTEUR

LAgroup

Leisure & Arts Consulting

IN OPDRACHT VAN

Nederlands Bureau voor

Toerisme & Congressen

DATUM

Februari 2004

BESTEDINGSONDERZOEK

BUITENLANDSE DEELNEMERS

INTERNATIONALE NON-CORPORATE

CONGRESSEN IN NEDERLAND

Copyrights © 2004 Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen.

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen	7
1.2	Nulmeting bestedingen internationale congresbezoekers	7
1.3	Afbakening	8
1.4	Onderzoeksaanpak	9
1.5	Non-corporate congresbestedingen: welke wel en welke niet worden meegerekend bij de bestedingsimpact	9
1.6	Leeswijzer	10
2	Bestedingen en nationaal belang internationale non-corporate congressen	12
2.1	Bestedingsimpact internationale non-corporate congressen	12
2.2	Bestedingen door buitenlandse deelnemers internationale non-corporate congressen	13
2.3	Markt non-corporate internationale congressen in Nederland	15
2.4	Bestedingsimpact naar continent van herkomst	16
2.5	Bestedingsimpact naar land van herkomst	17
3	De buitenlandse bezoeker aan internationale non-corporate congressen	21
3.1	Achtergrondkenmerken	21
3.2	Vervoermiddel	22
3.3	Congresduur en verblijfsduur	23
3.4	Logiesaccommodatie	25
3.5	Bestedingsspecificaties	27
b1	Bij het onderzoek betrokken personen	34
b2	Onderzochte congressen	36
b3	Steekproef versus totale markt	37
b4	Wat wordt wel en niet gerekend tot de bestedingsimpact voor Nederland	40
b5	'Randstad Congresstad'	44
b5.1	Het congresbureau als regionale werver van congressen	44
b5.2	Congresstatistiek: onderschatting versus overdrijving	45
b5.3	Nederland op achterstand?	46
b5.4	Corporate versus non-corporate, een kwestie van schaal	47
b6	Gemiddeld besteding naar continent van herkomst	50

b7	Gemiddelde besteding naar land van herkomst	52
b8	Gemiddelde besteding naar type verblijf deelnemer	53
b9	Gemiddelde besteding naar grootte congres	55
b10	Gemiddelde besteding naar type congresaccommodatie	56
b11	Congresregio's in Nederland	57
b12	Corporate en non-corporate naar regio - congressen en deelnemers	58
b13	Corporate en non-corporate naar regio - deelnemerdagen	60
b14	Corporate en non-corporate naar grootte congres	62

Figuren

<i>Figuur 1</i>	<i>De bestedingsimpact van internationale non-corporate congressen voor Nederland</i>	<i>12</i>
<i>Figuur 2</i>	<i>Totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar continent (2002)</i>	<i>17</i>
<i>Figuur 3</i>	<i>Totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar voornaamste herkomstlanden (2002)</i>	<i>18</i>
<i>Figuur 4</i>	<i>Dominant vervoermiddel van de buitenlandse congresdeelnemers *)</i>	<i>22</i>
<i>Figuur 5</i>	<i>Type logiesaccommodatie tijdens het verblijf in Nederland (als % van het aantal antwoorden)*</i>	<i>26</i>
<i>Figuur 6</i>	<i>Plaats van de logiesaccommodatie tijdens het verblijf in Nederland (als % van het aantal antwoorden)</i>	<i>27</i>
<i>Figuur 7</i>	<i>Verdeling van de bestedingen naar continent van herkomst van de congresdeelnemer</i>	<i>28</i>
<i>Figuur 8</i>	<i>Verdeling van de bestedingen naar land van herkomst van de congresdeelnemer</i>	<i>29</i>
<i>Figuur 9</i>	<i>Verdeling van de bestedingen naar continent van herkomst van de congresdeelnemer</i>	<i>31</i>
<i>Figuur 10</i>	<i>Verdeling van de bestedingen naar grootte van het congres</i>	<i>32</i>
<i>Figuur 11</i>	<i>Verdeling van de bestedingen naar type accommodatie</i>	<i>32</i>
<i>Figuur 12</i>	<i>Geldstromen die de bestedingsimpact van internationale congressen voor Nederland beïnvloeden</i>	<i>41</i>
<i>Figuur 13</i>	<i>Schema bestedingseffecten vanuit primaire impuls</i>	<i>42</i>
<i>Figuur 14</i>	<i>Aantal internationale congresdeelnemerdagen in Nederland 1997-2002</i>	<i>46</i>
<i>Figuur 15</i>	<i>Marktaandelen congresregio's in deelnemerdagen bij internationale congressen (2002)</i>	<i>47</i>
<i>Figuur 16</i>	<i>Marktaandelen congresregio's in deelnemerdagen, naar type congres (2002)</i>	<i>49</i>

Tabellen

<i>Tabel 1</i>	<i>Gemiddelde bestedingen alle onderzochte respondenten naar bestedingscategorie (prijsspeil 2002)</i>	<i>13</i>
<i>Tabel 2</i>	<i>Gemiddelde bestedingen naar alle categorieën en percentage besteders per categorie</i>	<i>14</i>
<i>Tabel 3</i>	<i>Berekening totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar continent (2002)</i>	<i>16</i>
<i>Tabel 4</i>	<i>Berekening totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar voornaamste herkomstlanden (2002)</i>	<i>17</i>
<i>Tabel 5</i>	<i>Leeftijds- en beroepsverdeling van de buitenlandse congresdeelnemers</i>	<i>21</i>

<i>Tabel 6</i>	<i>Top-10 herkomstlanden buitenlandse deelnemers internationale non-corporate congressen</i>	<i>22</i>
<i>Tabel 7</i>	<i>Deelnameduur buitenlandse congresdeelnemers aan internationale non-corporate congressen</i>	<i>24</i>
<i>Tabel 8</i>	<i>Procentuele verdeling van de buitenlandse bezoekers naar type verblijf</i>	<i>24</i>
<i>Tabel 9</i>	<i>Gemiddeld aantal verblijfsdagen in Nederland naar type bezoek</i>	<i>25</i>
<i>Tabel 10</i>	<i>Verlenging verblijfsduur in Nederland naar aantal deelnemerdagen van de buitenlandse congresdeelnemer aan een congres in Nederland</i>	<i>25</i>
<i>Tabel 11</i>	<i>Dekking steekproef onderzoek ten opzichte van de totale non-corporate markt (situatie 2002)</i>	<i>37</i>
<i>Tabel 12</i>	<i>Break-down financiën gemiddeld internationaal non-corporate congres in Nederland</i>	<i>40</i>
<i>Tabel 13</i>	<i>Corporate en non-corporate internationale congressen in Nederland (2002)</i>	<i>48</i>

Inleiding

De vergader- en congresmarkt is van groot belang voor de Nederlandse economie. Internationale congressen vormen een substantieel onderdeel van het inkomend zakelijk reisverkeer. Uit onderzoek blijkt dat Nederland een uitstekende bestemming is voor internationale zakelijke bijeenkomsten¹. Het belang van landelijke promotie op dit marktsegment wordt dan ook algemeen onderkend.

1.1 Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen

De organisatie die primair verantwoordelijk is voor de promotie van Nederland als congres- en vergaderbestemming, is het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (verder te noemen NBTC). Het NBTC steunt en stimuleert de Nederlandse congresbranche om de huidige positie van Nederland als belangrijke internationale congresbestemming te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Een belangrijk instrument in het bereiken van deze doelstelling is goede en betrouwbare marktinformatie. Het aantal in Nederland gehouden internationale congressen wordt weliswaar geregistreerd, maar belangrijke marktinformatie over bijvoorbeeld het bestedingspatroon of de herkomst van de bezoekers aan deze congressen is niet of nauwelijks voorhanden. Alhoewel hier een gezamenlijke verantwoording ligt voor de congresbranche, is het NBTC de aangewezen instantie om het initiatief tot dergelijk onderzoek te nemen. Om die reden heeft het NBTC besloten om op meer structurele wijze onderzoek te laten verrichten naar het bestedingspatroon van 'de' internationale congresganger. Inzicht hierin maakt het voor partijen binnen de congresbranche gemakkelijker om gericht in te spelen op de markt. Bovendien biedt goede bestedingsinformatie de mogelijkheid om het economische belang van internationale congressen te kwantificeren, op landelijk maar ook op regionaal niveau.

1.2 Nulmeting bestedingen internationale congresbezoekers

Dit onderzoek, uitgevoerd door lagroup *Leisure & Arts Consulting* in opdracht van het NBTC kan worden gezien als een nulmeting van de bestedingen door internationale congresbezoekers aan Nederland, met als peiljaar het jaar 2002. De focus van dit onderzoek ligt bij de zogenaamde 'non-corporate' congressen²: associatiecongressen

¹ Zoals onder andere bleek uit de "SWOT analyse Nederland Congresland", uitgevoerd door lagroup *Leisure & Arts Consulting* in opdracht van het Nederlands Congres Bureau (december 1998)

² De oorspronkelijke onderzoeksopzet beoogde buitenlandse deelnemers aan zowel corporate als non-corporate congressen een enquête voor te leggen. Echter, het lukte vrijwel niet toestemming hiervoor te krijgen van de corporate congresorganisatoren of de accommodaties waar deze congressen werden georganiseerd. Met name de accommodaties traden hierbij zeer beschermend op ten opzichte van de opdrachtgevers van de corporate congressen. Het aantal corporate congressen waarvoor wel

en congressen van universiteiten en overheden.

1.3 Afbakening

Primair doel van het onderzoek is om goede en betrouwbare informatie te krijgen over bestedingen in Nederland door internationale congresgangers, zowel voor, tijdens als na het congresbezoek.

Het onderzoek richt zich op *'meerdaagse internationale externe non-corporate bijeenkomsten gericht op kennisoverdracht'*. Het gaat dan om bijeenkomsten gehouden in een externe professionele accommodatie, met tenminste 80 deelnemerdagen³, waarbij tenminste een derde deel van de deelnemers buiten Nederland woonachtig en werkzaam is. Gemakshalve gebruiken we hierna de verzamelterm 'congres'.

Gekozen is voor een methodiek waarbij op drie 'fronten' veldwerk is verricht, te weten:

- a) onder *organisatoren* van internationale congressen in Nederland;
- b) onder buitenlandse *deelnemers* aan internationale congressen in Nederland;
- c) bij *accommodaties* waar internationale congressen hebben plaatsgevonden.

Door middel van deze drie bronnen is een compleet beeld verkregen, enerzijds van de gemiddelde kosten- en bestedingsaspecten op congres- en deelnemerniveau (transport- en accommodatiekosten, organisatiekosten, privébestedingen zoals pre-/post convention-tours, en dergelijke), anderzijds van het totale aantal internationale non-corporate congressen in Nederland. Door uitkomsten te combineren is het totale economische belang in kaart gebracht en zijn relevante bestedingscijfers op deelnemerniveau en op congresniveau vastgesteld. De onderzochte bestedingscategorieën zijn:

1. registratiefee congres;
2. logies (gesplitst naar tijdens het congres en voor/na het congres);
3. maaltijden en dranken (gesplitst naar de congresaccommodatie en elders);
4. lokaal transport;
5. transport van/naar het herkomstland;
6. overig (o.a. detailhandel, entertainment, attracties/recreatie, cultuur).

De congressen zijn binnen dit onderzoek gecategoriseerd naar:

1. grootte (groot, middelgroot, klein)⁴;
2. type accommodatie (alles onder één dak, commerciële dagaccommodaties en niet-commerciële dagaccommodaties).

toestemming is verkregen, was derhalve te klein om daar algemene uitspraken over te kunnen doen.

³ Aantal deelnemers (tenminste 40) maal het aantal dagen (tenminste twee) dat de bijeenkomst duurt

⁴ Groot is ≥ 1.000 deelnemers; middelgroot is 250-1.000 deelnemers; klein is < 250 deelnemers

De congresdeelnemers zijn binnen dit onderzoek gecategoriseerd naar:

1. herkomst (continent en voornaamste herkomstlanden);
2. type verblijf (mate waarin de congresdeelnemer wel of niet langer in Nederland is verbleven dan de duur van het congres).

1.4 Onderzoeksaanpak

TNS NIPO heeft door middel van internetonderzoek bijna 600 buitenlandse deelnemers aan 28 internationale non-corporate congressen in Nederland uitgebreid geënquêteerd, binnen enkele dagen na afloop van het congres dat zij bezochten. Het internetonderzoek heeft plaatsgevonden van juni 2002 tot en met oktober 2003. Het veldwerk onder de 28 congresorganisatoren is uitgevoerd door lagroup. Het NBTC heeft bij de congresaccommodaties het totale aantal internationale congressen en congresdeelnemers in Nederland geïnventariseerd. De analyses en de rapportage zijn uitgevoerd door lagroup. Bijlage 1 vermeldt de bij het onderzoek betrokken personen.

In bijlage 2 is de lijst van de 28 onderzochte congressen opgenomen. Het zijn internationale non-corporate congressen die verspreid door Nederland hebben plaatsgevonden. Ondanks dat er naar gestreefd is om internationale non-corporate congressen in alle regio's te onderzoeken, ontbreken congressen in de belangrijke congresregio's Den Haag en Noordwijk. De reden hiervoor is tweeledig: enerzijds was onvoldoende informatie beschikbaar van de in die regio's te houden congressen, anderzijds werd bij de congressen waarvan tevoren wel kon worden vastgesteld dat deze aan de onderzoekscriteria voldeden, door de betreffende congresorganisatoren geen toestemming verleend om veldwerk onder de deelnemers uit te voeren.

In bijlage 3 wordt de steekproef van 28 internationale non-corporate congressen afgezet tegen het totaal aantal internationale non-corporate congressen in Nederland. Het daarbij gehanteerde peiljaar is het jaar 2002. Uit de bijlage blijkt dat in termen van deelnemerdagen de steekproef een dekking van 13% van het landelijke congresaanbod vertegenwoordigt.

1.5 Non-corporate congresbestedingen: welke wel en welke niet worden meegerekend bij de bestedingsimpact

In bijlage 4 wordt uitgelegd welke bestedingen door of ten behoeve van buitenlandse deelnemers aan internationale non-corporate congressen in Nederland daadwerkelijk als bestedingsimpact voor de Nederlandse economie worden beschouwd. Het gaat daarbij om:

1. registratiefee's betaald door buitenlandse deelnemers in Nederland;
2. andere 'congresgebonden' bestedingen door buitenlandse deelnemers in Nederland (heen- en terugreis⁵, luchthavenbelasting, transfer, logiesaccommodatie, slotdiner e.d.);
3. aanvullende 'niet-congresgebonden' bestedingen door buitenlandse deelnemers in Nederland (verblijfskosten voor/na het congres, winkelaankopen, uitgaan e.d.);
4. bestedingen betaald door buitenlandse deelnemers voor reisgenoten die niet aan het congres hebben deelgenomen (bijvoorbeeld partners of familieleden);

Deze vier categorieën hebben dus de bestedingsimpact van € 116 miljoen bepaald.

Géén onderdeel van de bestedingsimpact binnen dit onderzoek zijn:

5. Eigen bestedingen door niet aan het congres deelnemende reisgenoten van buitenlandse deelnemers (niet meetbaar);
6. Registratiefee's en andere bestedingen door *Nederlandse* deelnemers aan internationale non-corporate congressen (geen bestedingsimpact voor Nederland);
7. Bestedingen ten behoeve van internationale *corporate* congressen in Nederland (geen corporate congressen onderzocht);
8. Afgeleide of geïnduceerde bestedingen in Nederland (zie bijlage 4).

Nederlandse deelnemers aan internationale congressen in Nederland (punt 6) worden vanuit de 'export-benadering' die dit onderzoek kenmerkt niet gezien als bestedingsimpact (lees: export) voor Nederland. Ten aanzien van deze categorie deelnemers kan wel worden opgemerkt dat hier sprake is van een *indirect* belang voor Nederland. Indien een internationaal congres namelijk niet in Nederland maar elders zou worden gehouden, zal een deel van de Nederlandse deelnemers het betreffende congres in het buitenland bezoeken. Er is dan sprake van afvloeiing van bestedingen die anders ten goede zouden zijn gekomen aan Nederland.

1.6 Leeswijzer

De lezer die weinig tijd heeft, kan snel kennis nemen van de hoofdlijnen en de resultaten van het onderzoek door de cursief gedrukte teksten in de kaders te lezen, waarin kernpunten en conclusies worden samengevat. Deze teksten laten zich zelfstandig en snel lezen.

Met de term 'congres' wordt in dit onderzoek bedoeld een meerdaagse internationale

⁵ Voor zover gereisd met/betaald aan een Nederlandse vervoersmaatschappij

externe non-corporate bijeenkomst gericht op kennisoverdracht. Wanneer in dit onderzoek de term 'hij' wordt gebruikt, wordt hiermee zowel hij als zij bedoeld.

Bestedingen en nationaal belang internationale non-corporate congressen

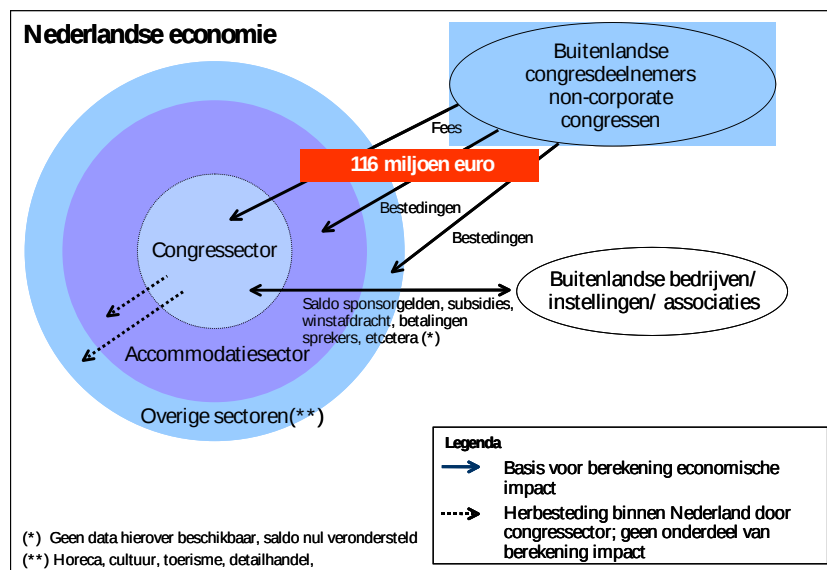
In dit hoofdstuk worden de kernuitkomsten van het onderzoek weergegeven: (1) wat besteedde in 2002 een gemiddelde buitenlandse congresdeelnemer tijdens zijn verblijf in Nederland, (2) hoeveel buitenlandse congresdeelnemers telde Nederland in 2002 en (3) wat waren in 2002 op die basis de totale directe bestedingen in Nederland door de buitenlandse deelnemers aan alle non-corporate internationale congressen in Nederland. Om de uitkomsten te kunnen plaatsen ten opzichte van andere - eerdere of latere - onderzoeken over dit onderwerp wordt aangegeven welke bestedingen wel en welke niet zijn meegerekend binnen het kader van dit onderzoek.

2.1 Bestedingsimpact internationale non-corporate congressen

De totale bestedingen in Nederland in 2002 door buitenlandse deelnemers aan internationale non-corporate congressen worden op basis van dit onderzoek berekend op € 116 miljoen. Deze berekening is gebaseerd op een gemiddelde besteding door buitenlandse deelnemers van € 344,- per deelnemerdag, bij een totaal van 338.000 buitenlandse deelnemerdagen aan internationale non-corporate congressen in Nederland in 2002. Daarmee wordt bedoeld op meerdaagse internationale externe non-corporate bijeenkomsten gericht op kennisoverdracht, met tenminste 80 deelnemerdagen.

De bestedingsstromen die deze € 116 miljoen voor Nederland genereren en de sectoren waarin deze bestedingen in Nederland terecht komen worden in Figuur 1 weergegeven. In bijlage 4 wordt nader op dit schema ingegaan.

Figuur 1 De bestedingsimpact van internationale non-corporate congressen voor Nederland

2.2 Bestedingen door buitenlandse deelnemers internationale non-corporate congressen

Het onderzoek heeft geleid tot gedetailleerde bestedingscijfers van de buitenlandse congresdeelnemers. In hoofdstuk 3 worden deze besproken voor diverse specificaties, zoals naar herkomst van de deelnemer en naar type congres. In deze paragraaf geven wij voor alle 28 onderzochte congressen tezamen de gemiddelden (zie Tabel 1). Aangezien deze 28 congressen een dekking representeren van 13% van alle deelnemerdagen in Nederland bij internationale non-corporate congressen (zie bijlage 3), geven de hier berekende bestedingscijfers een goed beeld van het Nederlands gemiddelde. De tabel laat zien dat de gemiddelde buitenlandse congresdeelnemer € 344,- per deelnemerdag besteedt in Nederland. Bij een gemiddelde congresduur van 4,63 dagen (zie paragraaf 3.3) komt dat neer op € 1.594,- per deelnemer gedurende het gehele verblijf.

Wij merken daarbij op dat in deze bestedingen óók de bestedingen verwerkt zijn tijdens eventueel langer verblijf in Nederland, voor of na het congres. Het totaal is omgerekend naar de duur van het congres, dus niet naar de duur van het gehele verblijf in Nederland; in dat laatste geval zou de gemiddelde besteding € 277,- per verblijfsdag bedragen, bij gemiddeld 5,75 verblijfsdagen in Nederland (zie ook paragraaf 3.3).

Tabel 1 Gemiddelde bestedingen alle onderzochte respondenten naar bestedingscategorie

(x 1,- euro, inclusief btw)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag	verdeling
Registratiefee	50	15%
'Package' (*)	72	21%
Logiesaccommodatie	79	23%
Transport van en naar Nederland	42	12%
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	9	2%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	51	15%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	28	8%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	11	3%
Overig	2	1%
Totaal	344	100%
waarvan:		
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	240	70%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	64	19%
- Voor derden	40	12%

(prijspeil 2002)

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies

tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

In de tabel wordt gesproken over 'congresgebonden' uitgaven, 'niet-congresgebonden' uitgaven en uitgaven voor derden. Eerstgenoemde uitgaven vloeien direct voort uit het congres en zijn in feite onvermijdelijk; 'niet-congresgebonden' uitgaven worden op eigen initiatief door de deelnemer gedaan, meestal voor of na het congres maar deels ook tijdens het congres. Uitgaven voor derden betreffen reisgenoten die niet aan het congres deelnemen. Uit het onderzoek blijkt dat 14% van de buitenlandse deelnemers dergelijke reisgenoten meenemen: 7% de partner en 7% familieleden of bekenden. De uitgaven voor derden en de 'niet-congresgebonden' uitgaven nemen tezamen gemiddeld een derde van alle bestedingen door buitenlandse congresdeelnemers voor hun rekening.

De bovenste vier bestedingscategorieën in Tabel 1 moeten in onderlinge samenhang worden gezien. Veel deelnemers organiseren namelijk zelf hun reis en betalen apart de registratiefee, de heen- en terugreis en de logiesaccommodatie(s). Zo'n 45% van de deelnemers boekt echter een 'package' waarin meestal naast de registratiefee ook de reiskosten naar/van Nederland en de overnachtingskosten zijn begrepen. Daardoor geven de gemiddelde bestedingen in de tabel voor registratiefee, logiesaccommodatie en transport niet het gehele beeld weer.

Voor Tabel 1 geldt dat het gemiddelde bij elke categorie een mix is van *besteders* en *'niet-besteders'*. In Tabel 2 is daarom bij elke bestedingscategorie aangegeven hoeveel procent van de deelnemers daaraan iets heeft uitgegeven. Zo heeft bijvoorbeeld bij de categorie 'Winkels' elke deelnemer die tijdens hun verblijf in Nederland winkelaankopen heeft gedaan, daarbij gemiddeld € 185,- uitgegeven (ofwel zo'n € 40,- per deelnemerdag). Aangezien echter slechts 40% van de deelnemers tot die bestedingscategorie behoort, betekent dit een gemiddelde besteding gerekend over *alle* deelnemers van gemiddeld € 16,- per deelnemerdag aan winkelen.

Tabel 2 Gemiddelde bestedingen naar alle categorieën en percentage besteders per categorie

Bestedingscategorie	Gem. bested. per deelnemerdag	Percentage van deelnemers dat iets besteedt in betreffende categorie
Registratiefee	50	55%
'Package' (*)	72	45%
Logiesaccommodatie	79	64%
Transport van en naar Nederland	42	66%
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	9	48%
Lokaal openbaar vervoer	7	60%
Maaltijden	32	83%
Verfrissingen	7	63%
Toeristische activiteiten	6	37%
Culturele activiteiten	4	37%
Sportactiviteiten	0	3%
Persoonlijk welbevinden (sauna, massage)	0	3%
Souvenirs	13	57%
Winkels	16	40%
Autohuur	1	4%
Benzine en parkeerkosten	2	11%
Overig	2	3%
Totaal	344	678%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/ van Nederland, e.d.

Het totaal van 678% in Tabel 2 geeft aan dat elke deelnemer gemiddeld aan bijna zeven van de genoemde bestedingscategorieën geld uitgeeft.

De categorie 'Transport van/naar Nederland' in Tabel 1 en Tabel 2 betreft alleen degenen die met een *Nederlandse* vervoersonderneming hebben gereisd (luchtvaartmaatschappijen, NS). Daarop is weer een correctie doorgevoerd aangezien luchthavenbelasting ook door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen moet worden betaald. Uiteindelijk bleek dat circa 40% van alle bestedingen aan deze categorie ten goede komt aan Nederland.

Een andere uitkomst van het onderzoek is dat van de totale bestedingen circa 68% lokaal gebonden is. Dit betekent dat die bestedingen worden gedaan in of in de directe omgeving van de plaats waar het congres wordt gehouden. Dit betreft uiteraard de kosten voor de congresaccommodatie - inbegrepen in de registratiefee - en, voor degenen die lokaal verblijven, kosten voor de logiesaccommodatie. Transportkosten naar en van Nederland worden verondersteld volledig niet-lokaal te zijn. De overige bestedingscategorieën zijn een mix van lokaal en niet-lokaal die per categorie kan verschillen.

De buitenlandse congresdeelnemer aan een internationaal non-corporate congres in Nederland besteedt tijdens zijn verblijf gemiddeld € 344,- per deelnemerdag, ofwel € 1.594,- gedurende het gehele verblijf bij gemiddeld 4,63 deelnemerdagen. Daarvan is 70% direct gerelateerd aan het congres en wordt 30% besteed voor aanvullend verblijf in Nederland en/of voor meegereisde verwanten die het betreffende congres niet bezoeken.

Circa 68% van de besteding ofwel € 1.079 per deelnemer (€ 233,- per deelnemerdag) komt terecht in de 'lokale economie' van de plaats waar de congresaccommodatie is gelegen.

2.3 Markt non-corporate internationale congressen in Nederland

In bijlage 5 wordt een uitgebreid beeld geschetst van de gehele markt van internationale congressen in Nederland, gebaseerd op een inventarisatie van het NBTC. Daaruit blijkt dat er in 2002 in Nederland 998 internationale meerdaagse congressen werden georganiseerd. Daarvan waren 360 internationale non-corporate congressen, met 100.500 deelnemers die totaal 445.900 deelnemerdagen realiseerden. De gemiddelde congresduur bedroeg 4,4 dagen en het gemiddelde internationale non-corporate congres trok 279 deelnemers uit binnen- en buitenland.

Uit het onderzoek onder de 28 internationale non-corporate congressen komt naar voren dat het aandeel buitenlanders bij deze congressen gemiddeld bijna 76% bedraagt. Dit betekent dat van de 445.900 deelnemerdagen op landelijk niveau ruim driekwart (338.200 deelnemerdagen) door buitenlandse deelnemers wordt gerealiseerd.

In 2002 werden in Nederland 360 internationale non-corporate congressen gehouden.
De deelnemers aan deze non-corporate congressen realiseerden 445.900 deelnemerdagen, waarvan 338.200 deelnemerdagen (76%) afkomstig waren van buitenlandse deelnemers.

2.4 Bestedingsimpact naar continent van herkomst

Op basis van het onderzoek kan een nauwkeurige berekening worden gemaakt van de verdeling van de € 116 miljoen bestedingen naar continent van herkomst van de congresdeelnemer. Deze berekening vindt op dezelfde wijze plaats: de gemiddelde besteding per deelnemerdag⁶ wordt voor elk continent vermenigvuldigd met het aandeel deelnemerdagen afkomstig uit dat continent, zoals weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3 Berekening totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar

impact internationale non-corporate markt in 2002	Gem. besteding per deelnemerdag (euro, incl. btw)	Deelnemerdagen in Nederland		Bestedingen in Nederland (*) (euro, incl. btw)	Aandeel
		aandeel	aantal		
Deelnemerdagen van alle deelnemers		100%	445.900		
Deelnemerdagen van buitenlandse deelnemers	344	76%	338.200	116.400.000	
waarvan door deelnemers uit:					
- Europese Unie	265	54%	183.300	48.700.000	42%
- overig Europa	351	12%	41.300	14.500.000	12%
- Noord-Amerika	529	16%	54.900	29.000.000	25%
- Midden- en Zuid-Amerika	316	3%	9.300	2.900.000	2%
- Azië	468	10%	32.800	15.300.000	13%
- Afrika	356	2%	5.700	2.000.000	2%
- Australië/ Oceanië	450	3%	10.800	4.900.000	4%
Totaal verdeling buitenland		100%			100%

(*) de totalen sluiten niet exact aan door afrondingsverschillen

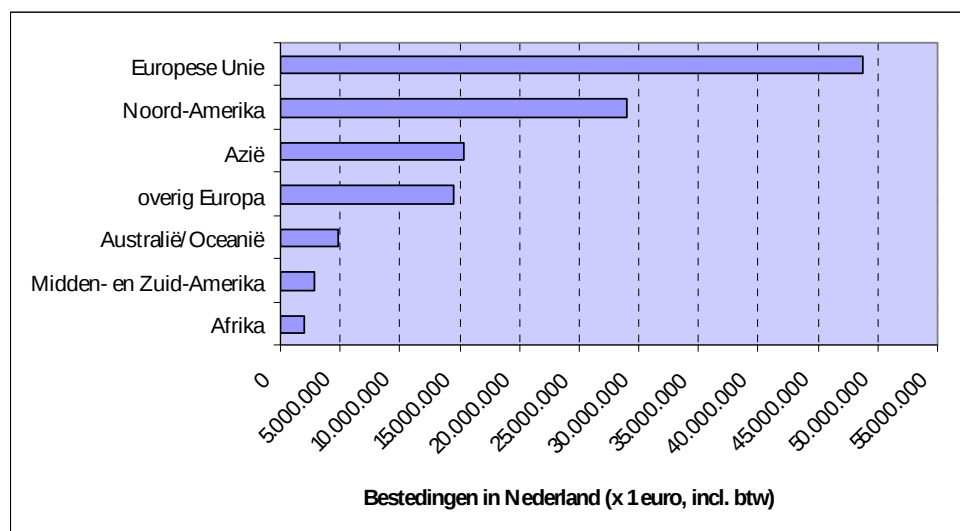
continent (2002)

Tabel 3 en Figuur 2 laten zien dat van de totale bestedingsimpact van buitenlandse deelnemers aan internationale non-corporate congressen in Nederland - binnen de kaders zoals aangegeven in paragraaf 2.6 - in 2002 ruim 40% afkomstig was uit de

⁶ Op de verschillen in gemiddelde dagbestedingen tussen de continenten wordt ingegaan in paragraaf 3.5

Europese Unie.

Figuur 2 Totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar continent

(2002)

Opvallend hoog zijn de bestedingen die door Noord-Amerikanen - voornamelijk uit de Verenigde Staten - werden gegenereerd in Nederland: een kwart van de internationale congresbestedingen in Nederland was in 2002 van hen afkomstig.

2.5 Bestedingsimpact naar land van herkomst

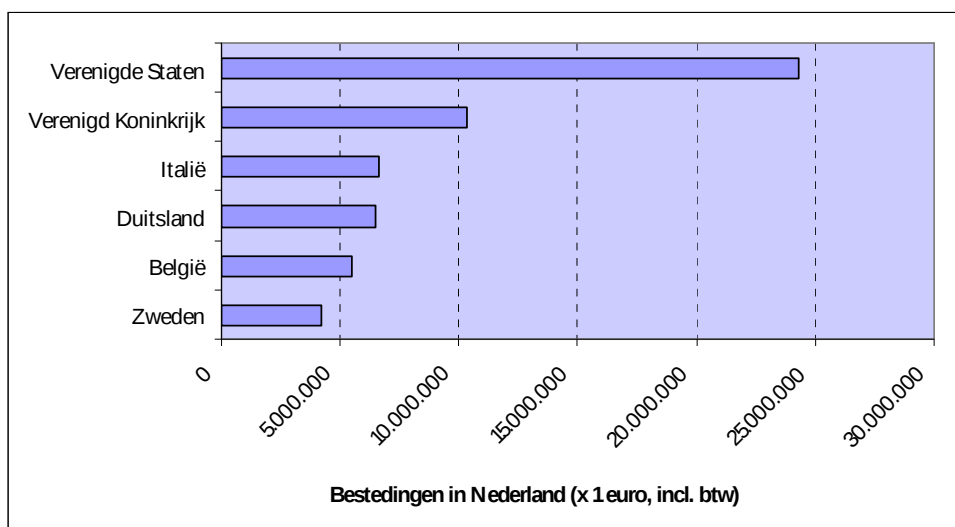
Parallel aan de vorige paragraaf kan eveneens een berekening worden gemaakt van de verdeling van de € 116 miljoen bestedingen naar herkomst *land* van de congresdeelnemer.

De uitkomsten daarvan zijn weergegeven in Tabel 4 en Figuur 3. Daarbij wordt overigens alleen de top-6 getoond, aangezien de respons bij de overige landen te klein is om representatieve uitspraken te kunnen doen.

Tabel 4 Berekening totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar voornaamste herkomstlanden (2002)

impact internationale non-corporate markt in 2002	Gem. besteding per deelnemerdag (euro, incl. btw)	Deelnemerdagen in Nederland		Bestedingen in Nederland (euro, incl. btw)	Aandeel
		aandeel	aantal		
Deelnemerdagen van alle deelnemers		100%	445.900		
Deelnemerdagen van buitenlandse deelnemers	344	76%	338.200	116.400.000	
waarvan door deelnemers uit:					
- Verenigde Staten	500	14%	48.500	24.300.000	21%
- Verenigd Koninkrijk	252	12%	40.700	10.300.000	9%
- Duitsland	225	9%	28.900	6.500.000	6%
- België	210	8%	26.000	5.500.000	5%
- Italië	354	6%	18.700	6.600.000	6%
- Zweden	237	5%	17.500	4.200.000	4%
Totaal top-6 landen		53%			49%

Figuur 3 Totaal bestedingen buitenlandse congresdeelnemers in Nederland, naar voornaamste herkomstlanden (2002)

Figuur 3 en Tabel 4 laten zien dat in 2002 de Verenigde Staten veruit het belangrijkste herkomstland was voor wat betreft de bestedingsimpact van deelnemers uit dat land aan internationale non-corporate congressen in Nederland. De VS namen van al die buitenlandse bestedingen liefst 21% voor hun rekening. Op flinke afstand is het Verenigd Koninkrijk tweede met 9% van de buitenlandse bestedingen aan internationale non-corporate congressen in Nederland.

Van de € 116 miljoen bestedingsimpact van internationale non-corporate congressen in Nederland in 2002, blijkt 54% door deelnemers uit Europa te worden gegenereerd. Daarvan nemen de landen van de Europese Unie met 42% het merendeel voor hun rekening.

Tweede belangrijke continent van herkomst is Noord-Amerika, met 25% van de bestedingen.

Op afstand volgt Azië met 13%.

Wordt gekeken naar land van herkomst, dan wordt de koppositie ingenomen door de Verenigde Staten: liefst 21% van alle bestedingen in Nederland door buitenlandse deelnemers aan internationale non-corporate congressen bleken in 2002 door Amerikanen te zijn gedaan. Aangevuld met 9% bestedingen door de Britten, vormen deze Angelsaksische landen bijna een derde van de inkomende non-corporate congresmarkt in Nederland, qua bestedingen.

De buurlanden Duitsland en België steken daar met respectievelijk 6% en 5% van de bestedingen schril bij af.

De buitenlandse bezoeker aan internationale non-corporate congressen

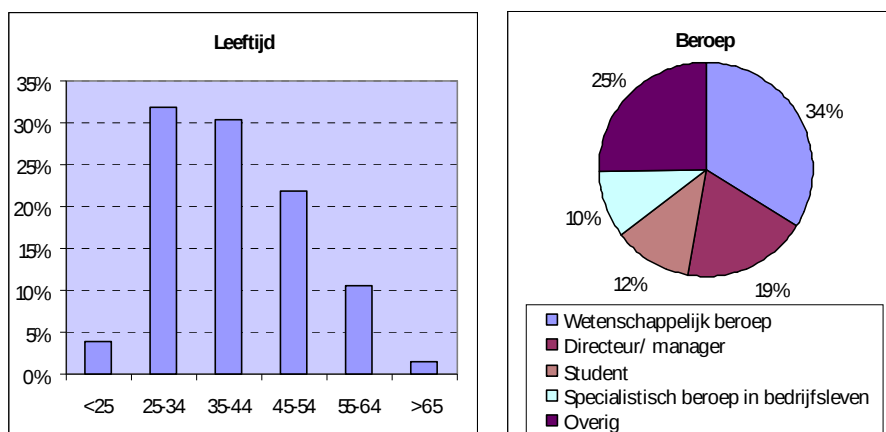
Wie is eigenlijk de buitenlandse bezoeker van de internationale non-corporate congressen in Nederland? Verblijft deze buitenlandse congresdeelnemer alleen tijdens het congres in Nederland of weet Nederland deze bezoekers voor een langer verblijf dan de duur van het congres aan zich te binden? In dit hoofdstuk wordt op deze vragen een antwoord gegeven. Naast een omschrijving van de buitenlandse bezoeker en een omschrijving van zijn verblijf, gaat dit hoofdstuk ook nader in op de uitgaven van de buitenlandse congresdeelnemers aan een aantal bestedingscategorieën.

Hierbij wordt tevens bekeken of er verschillen in uitgaven zijn naar type congres waaraan de buitenlandse deelnemer heeft deelgenomen of naar type deelnemer.

3.1 Achtergrondkenmerken

In het onderzoek is gekeken naar een aantal kenmerken van de buitenlandse congresdeelnemers, te weten leeftijd, opleiding, beroep en land van herkomst. De leeftijd van de meeste buitenlandse congresdeelnemers ligt tussen de 25 en 44 jaar en veruit de meesten van hen (86%) hebben een universitaire opleiding gevolgd. Dat zij hoog zijn opgeleid, blijkt ook uit de beroepen die zij hebben: bijna een derde heeft een wetenschappelijk beroep, bijna een vijfde is werkzaam als directeur of manager en één op de tien heeft een specialistisch beroep in het bedrijfsleven. Het hoge aantal deelnemers met een wetenschappelijk beroep zal naar alle waarschijnlijkheid samenhangen met het feit dat het in dit onderzoek gaat om non-corporate congressen; immers veel van dit soort congressen hebben een wetenschappelijk (vooral medisch of onderzoekstechnisch) thema.

Tabel 5 Leeftijds- en beroepsverdeling van de buitenlandse congresdeelnemers

Eerder al is aangegeven dat driekwart van de deelnemers aan een internationaal non-corporate congres in Nederland uit het buitenland afkomstig is. Deze uitkomst is gebaseerd op de 28 in dit onderzoek meegenomen internationale non-corporate congressen. De buitenlandse deelnemers aan deze internationale congressen komen, zoals blijkt uit de top tien van herkomstlanden (Tabel 6), vooral uit de Verenigde Staten. Na de Verenigde Staten zijn het de Europese landen waar de meeste congresdeelnemers vandaan komen. Niet verwonderlijk is dat daarbij de buurlanden van Nederland het hoogste scoren.

Tabel 6 Top-10 herkomstlanden buitenlandse deelnemers internationale non-corporate

Nummer	Land	% deelnemers
1	Verenigde Staten	14,4%
2	Groot-Brittannië	12,0%
3	Duitsland	8,5%
4	België	7,7%
5	Italië	5,5%
6	Zweden	5,2%
7	Frankrijk	3,8%
8	Denemarken	3,5%
9	Zwitserland	2,3%
10	Australië	2,4%
Totaal top-10		65,5%
Overige landen		34,5%
Totaal buitenlandse deelnemers		100%

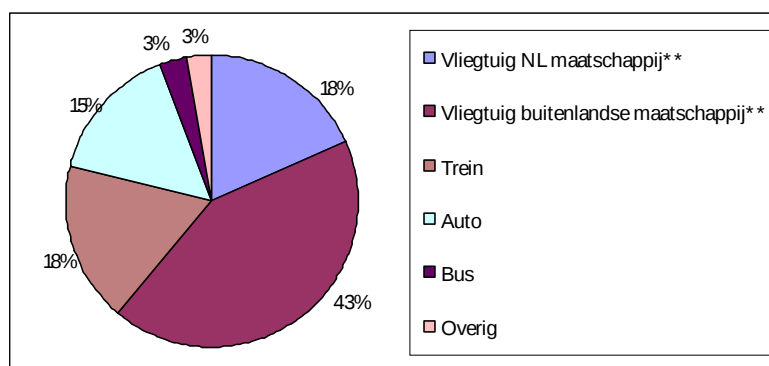
congressen

De buitenlandse deelnemer aan internationale non-corporate congressen in Nederland is gemiddeld tussen de 25 en 44 jaar en heeft een universitaire opleiding genoten. Hij heeft een wetenschappelijk beroep of een specialistisch beroep in het bedrijfsleven of is directeur of manager. Naast de Verenigde Staten komen de meeste buitenlandse bezoekers uit de Nederland omringende landen.

3.2 Vervoermiddel

Het vliegtuig is het belangrijkste vervoermiddel voor de buitenlandse congresdeelnemers om naar Nederland te komen, zoals blijkt uit Figuur 4.

Figuur 4 Dominant vervoermiddel van de buitenlandse congresdeelnemers *)

(*) Vervoermiddel waarmee de langste afstand naar Nederland is afgelegd

(**) Verdeeld naar rato van het aantal gevlogen kilometers

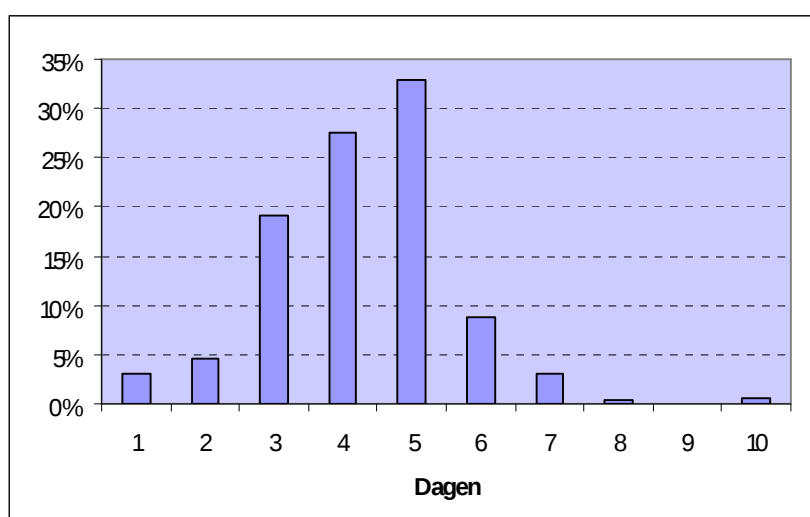
Van de 61% deelnemers die per vliegtuig zijn gekomen, heeft ruim tweederde deel gebruik gemaakt van een buitenlandse (niet-Nederlandse) luchtvaartmaatschappij. Na het vliegtuig is de trein het meest gebruikte vervoermiddel, hetgeen niet onlogisch is gezien het feit dat een redelijk groot deel van de internationale congresgangers afkomstig is uit de ons omringende landen.

Van de buitenlandse congresdeelnemers is ruim 60% per vliegtuig naar Nederland gekomen. Van de buitenlandse deelnemers die per vliegtuig zijn gekomen, maakt bijna eenderde deel gebruik van een Nederlandse vliegtuigmaatschappij. Na het vliegtuig zijn de trein (18%) en de auto (15%) de meest gebruikte vervoermiddelen om naar Nederland te komen.

3.3 Congresduur en verblijfsduur

Congres- en deelnameduur

De gemiddelde *congresduur* van de 28 onderzochte internationale non-corporate congressen is 4,6 dagen.⁷ De gemiddelde *deelnameduur* van de buitenlandse congresdeelnemer aan deze congressen is 4,3 dagen. Anders gezegd, de buitenlandse deelnemer maakt gemiddeld 93% van het door hem bezochte congres daadwerkelijk mee. Veruit het grootste deel (80%) van de buitenlandse congresbezoekers in dit onderzoek nam drie, vier of vijf dagen aan een congres deel. Kortere of langere congresbezoeken komen nauwelijks voor (respectievelijk 8% en 13% namen deel aan een korter of langer congres dan drie, vier of vijf dagen). Om te kunnen deelnemen aan het congres, overnacht de buitenlandse congresdeelnemer gemiddeld drie tot vier nachten in Nederland.

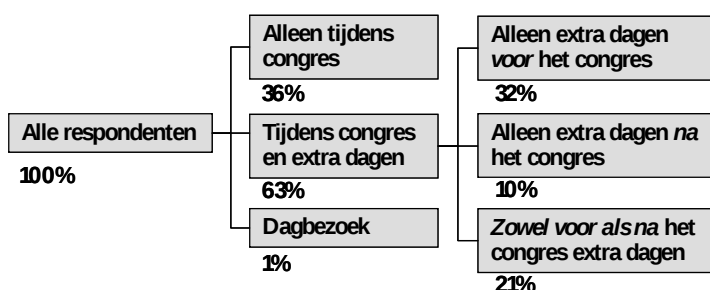
Deze 4,6 dagen komen goed overeen met het Nederlands gemiddelde van de duur van internationale non-corporate congressen van 4,4 dagen (zie bijlage 5,4)

Tabel 7 Deelnameduur buitenlandse congresdeelnemers aan internationale non-corporate congressen

Totale verblijfsduur in Nederland

Bijna twee derde van de buitenlandse congresdeelnemers (63%) blijft langer in Nederland dan hun deelname aan het congres (zie ook Tabel 8). De meeste buitenlandse deelnemers (32%) die langer verblijven, komen een of meer dagen *voorafgaand* aan het congres naar Nederland. Ook een redelijk omvangrijke groep buitenlandse deelnemers (21%) verblijft *zowel voor als na* het congres nog extra dagen in Nederland. Het aantal buitenlandse bezoekers dat *alleen na* het congres nog een dag of enkele dagen aan het verblijf in Nederland verbindt, is echter beperkt. Kortom, wanneer de buitenlandse bezoeker zijn verblijf ten behoeve van het congres in Nederland verlengt, dan is dat vooral *voorafgaand* aan het congres.

Tabel 8 Procentuele verdeling van de buitenlandse bezoekers naar type verblijf

Maar hoelang blijft de buitenlandse congresdeelnemer nu totaal in Nederland, als het verblijf wordt verlengd? Zowel voor de buitenlandse congresdeelnemer die alleen tijdens het congres in Nederland verblijft als voor degenen die langer blijven, is het gemiddeld aantal dagen dat zij het congres bezoeken gelijk (gemiddeld 4,3 dagen, zie ook Tabel 9). Degenen die langer blijven, verlengen hun verblijfsduur gemiddeld met 2,3 dagen waarmee de totale verblijfsduur voor hen op 6,6 dagen uitkomt.

Wanneer we kijken naar *alle* buitenlandse congresdeelnemers - dus zowel degenen die langer blijven dan het congres als degenen die alleen tijdens het congres in Nederland verblijven - komt de gemiddelde verblijfsduur uit op 5,8 dagen (zie Tabel 9).

Type congresbezoeker naar verblijf in Nederland	Gemiddelde duur (dagen)			
	Voor congres	Tijdens congres	Na congres	Totaal
Alleen tijdens congres		4,3		4,3
Voor en tijdens congres	1,4	4,3		5,8
Voor, tijdens en na congres	1,9	4,4	2,1	8,5
Tijdens en na congres		4,3	1,8	6,2
Niet overnacht		1,0		1,0
Totaal	0,9	4,3	0,6	5,8

Tabel 9 Gemiddeld aantal verblijfsdagen in Nederland naar type bezoek

Uit Tabel 9 blijkt ook dat de buitenlandse congresdeelnemers die voorafgaand aan het congres in Nederland verblijven, circa 1,4 tot 1,9 dagen eerder komen. Degenen die na het congres langer blijven, blijven 1,8 tot 2,1 dagen. Zoals eerder genoemd, betekent dit tezamen een gemiddelde verlenging van het verblijf van de buitenlandse congresdeelnemers die langer blijven, van 2,3 dagen. Omgerekend naar de gemiddelde buitenlandse congresdeelnemer - uitgaande van zowel degenen die langer verblijven als degenen die niet langer verblijven - betekent dit dat deze bezoeker gemiddeld 1,5 dagen langer verblijft in Nederland waarvan 0,9 dag voorafgaand aan het congres en 0,6 dag na afloop van het congres.

Er is ook gekeken of de duur van de congresdeelname van de buitenlandse congresdeelnemers van invloed is op de lengte van het totale verblijf in Nederland. Tabel 10 laat zien dat de lengte van het extra verblijf maar in beperkte mate verschilt naar aantal dagen dat de buitenlandse bezoeker aan een congres deelneemt. Wel verschilt per congresdeelnameduur het *aandeel* respondenten dat langer blijft. Maar liefst vier op de vijf buitenlandse bezoekers (81%) die twee dagen voor een congres in Nederland zijn, blijven langer in Nederland. Maar ook van degenen die zes dagen aan een congres deelnemen, is dat nog steeds meer dan de helft (56%).

Tabel 10 Verlenging verblijfsduur in Nederland naar aantal deelnemerdagen van de buitenlandse congresdeelnemer aan een congres in Nederland

	Aantal dagen congresdeelname						
	1	2	3	4	5	6	7
% dat extra dagen in Nederland bleef	53%	81%	70%	63%	68%	56%	53%
Extra verblijfsduur (dagen) (*)	1,6	2,3	2,1	2,3	2,3	2,4	2,1

*) Alleen van de respondenten die extra verblijven

De buitenlandse congresbezoeker verblijft gemiddeld 5,8 dagen in Nederland, waarvan hij gedurende gemiddeld 4,3 dagen deelneemt aan het congres. De 1,5 dag die de buitenlandse bezoeker gemiddeld extra in Nederland verblijft, wordt vooral voorafgaand aan het congres gerealiseerd (0,9 dag vóór het congres en 0,6 dag na het congres).

3.4 Logiesaccommodatie

Waar verblijft de buitenlandse bezoeker tijdens zijn verblijf in Nederland? Figuur 5 laat zien dat de meesten van hen, zo'n 75%, in een 4-5 sterrenhotel (35%) of een 3-sterrenhotel (40%) verblijven. Deze getallen zijn overigens gebaseerd op de eigen opgave van de deelnemers. Opvallend daarbij is dat wanneer gekeken wordt naar de

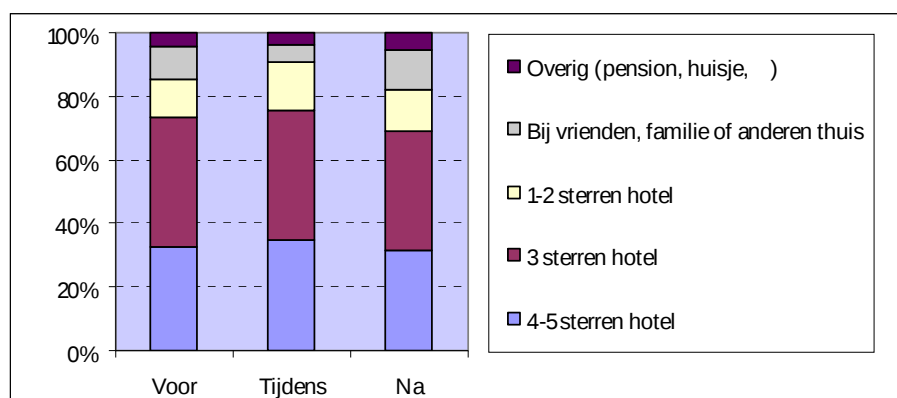
'onder-één-dak' accommodaties waar congressen worden gehouden (zie ook paragraaf 3.5), dit voor 90% 4- en 5-sterren accommodaties betreft. De buitenlandse congresdeelnemers hebben duidelijk een andere perceptie van de klasse van het hotel of conferentieoord waarin ze verblijven. Overigens wordt dit mede veroorzaakt door de verschillen in de Nederlandse en buitenlandse hotelclassificatie systemen.

Wisseling van logiesaccommodatie tijdens het verblijf in Nederland

Niet alle congresdeelnemers verblijven gedurende hun gehele verblijf in Nederland in dezelfde logiesaccommodatie. Sommigen slapen voor of na het congres in een goedkoper hotel uit oogpunt van budgetbeperkingen, anderen gaan na het congres nog enkele dagen logeren bij familie of vrienden.

Gemiddeld gesproken is de verschuiving in type logiesaccommodatie echter beperkt, zoals blijkt uit Figuur 5. Het meest opvallend is een lichte verschuiving naar logeeradressen bij vrienden, familie of anderen, voor en na het congres.

Figuur 5 Type logiesaccommodatie tijdens het verblijf in Nederland (als % van het aantal

antwoorden)*

(*) De buitenlandse congresdeelnemers hebben zelf aangegeven in welk type logiesaccommodaties zij hebben gelogeed. Niet nagegaan is of hun antwoord ook daadwerkelijk klopt met het niveau van de logiesaccommodatie waar zij zijn verbleven.

Wisseling van verblijfplaats tijdens het verblijf in Nederland

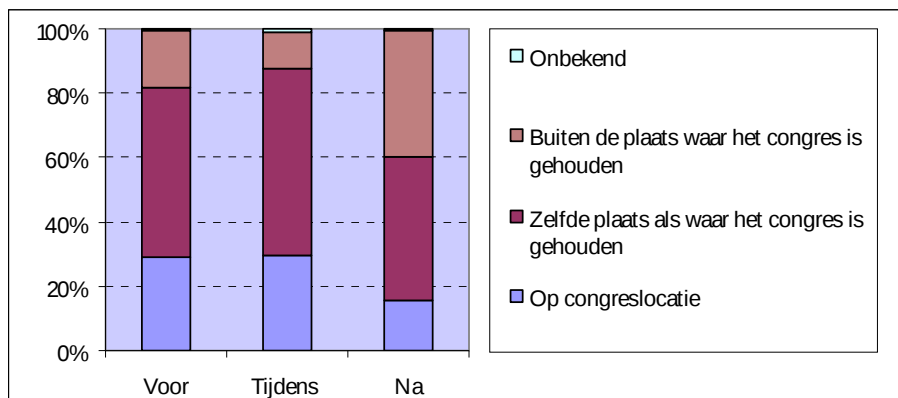
Vergelijkbaar met de wisseling van type logiesaccommodatie, zal het ook voorkomen dat een buitenlandse congresdeelnemer tijdens zijn verblijf in Nederland 'verkast' naar een andere stad of plaats in Nederland. Dat kan wederom voor een bezoek aan familie of vrienden zijn, maar ook om bijvoorbeeld enkele dagen in een (andere) toeristische omgeving te verblijven.

Er doen zich voor wat betreft het wisselen van verblijfplaats opmerkelijker verschuivingen voor dan bij de wisseling van logiesaccommodatie.

Uit Figuur 6 is af te lezen dat voorafgaand aan en tijdens het congres ruim vier op de vijf buitenlandse congresdeelnemers verblijven in de plaats waar de congreslocatie is

gelegen. Zo'n 30% verblijft in de congresaccommodatie zelf waar het congres wordt gehouden; ruim de helft verblijft in een andere logiesvoorziening in dezelfde plaats. Na het congres verplaatst een redelijk grote groep van de buitenlandse bezoekers - zo'n 25-30% - zich naar een logiesaccommodatie die is gelegen *buiten* de plaats waar het congres werd gehouden.

Figuur 6 Plaats van de logiesaccommodatie tijdens het verblijf in Nederland (als % van het aantal

antwoorden)

Om en nabij driekwart van de buitenlandse congresbezoekers verblijft gedurende zijn verblijf in Nederland in een 3-, 4- of 5-sterrenhotel. Gedurende zijn verblijf wisselt de buitenlandse congresbezoeker nauwelijks van type logiesaccommodatie. Wel is het zo dat vooral na het congres de buitenlandse bezoeker verhuist naar een logiesaccommodatie buiten de plaats waar het congres heeft plaatsgevonden. Toch blijft ook dan nog drie op de vijf buitenlandse bezoekers (60%) overnachten in de plaats waar het congres werd gehouden.

3.5 Bestedingsspecificaties

In hoofdstuk 2 is reeds aangegeven wat de omvang is van de bestedingen van de buitenlandse congresdeelnemers in Nederland. In deze paragraaf zal nader worden ingegaan op de samenstelling van de bestedingen naar type deelnemer en type congres.

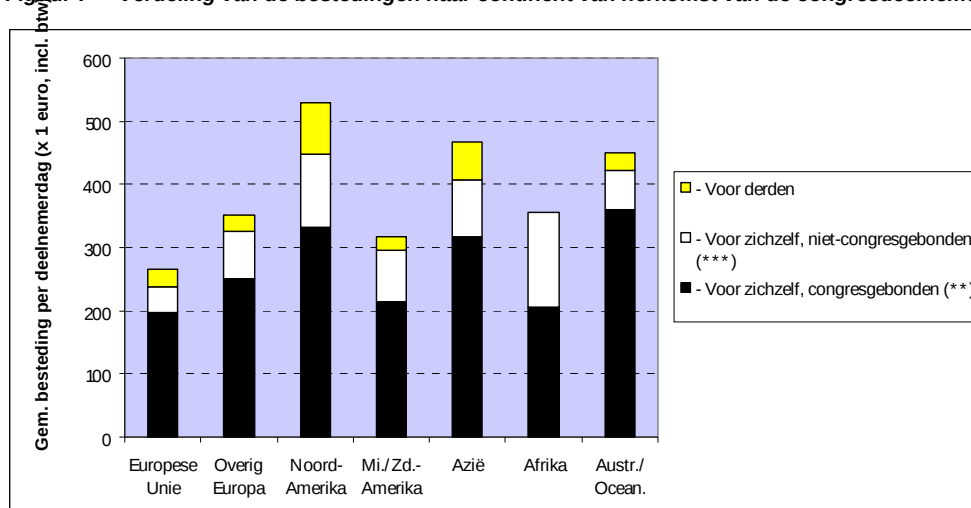
Bestedingen naar type deelnemer

Voor de verdeling van de besteding naar type deelnemer is als insteek gehanteerd: het continent van herkomst van de deelnemer, het land van herkomst van de deelnemer en het type verblijf.

Bestedingen naar type deelnemer naar continent van herkomst

Wanneer de buitenlandse congresdeelnemers naar continent van herkomst worden ingedeeld, dan blijkt dat de congresdeelnemers uit Noord-Amerika met € 529,- per deelnemerdag het meeste in Nederland besteden en dat de deelnemers uit de Europese Unie met € 265,- het minste geld besteden (zie ook Figuur 7).⁸ In bijlage 6 is een uitgebreide specificatie van de gemiddelde dagbestedingen gegeven voor elk continent.

Figuur 7 Verdeling van de bestedingen naar continent van herkomst van de congresdeelnemer

(**) Bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes

(***) Bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

Uit de vergelijking tussen de deelnemers uit Noord-Amerika en de Europese Unie - waartoe de genoemde belangrijkste herkomstlanden behoren - blijkt dat de Noord-Amerikanen vooral voor transport van en naar Nederland en voor de logiesaccommodatie grote bedragen uitgeven. De Noord-Amerikanen geven bovendien verhoudingsgewijs veel uit aan niet-congresgebonden bestedingscategorieën, zowel voor zichzelf als voor derden. Congresdeelnemers uit de Europese Unie daarentegen hebben ten opzichte van alle andere continenten de laagste niet-congresgebonden uitgaven. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat congresdeelnemers uit de Europese Unie reeds eerder in Nederland zijn geweest - immers voor hen is Nederland dichtbij gelegen - en daardoor minder souvenirs kopen.

Een andere verklaring kan zijn dat het aanbod van winkels in Nederland nauwelijks

⁸ Gezien echter het grote aantal deelnemers uit de Europese Unie is, ondanks de relatief lage dagbesteding, de totale bestedingsimpact vanuit de Europese Unie bijzonder hoog (zie ook paragraaf 2.4).

verschilt met het aanbod in hun eigen land waardoor zij hieraan minder uitgeven.

Andere opvallende verschillen naar herkomst van de buitenlandse congresdeelnemers zijn dat congresdeelnemers uit:

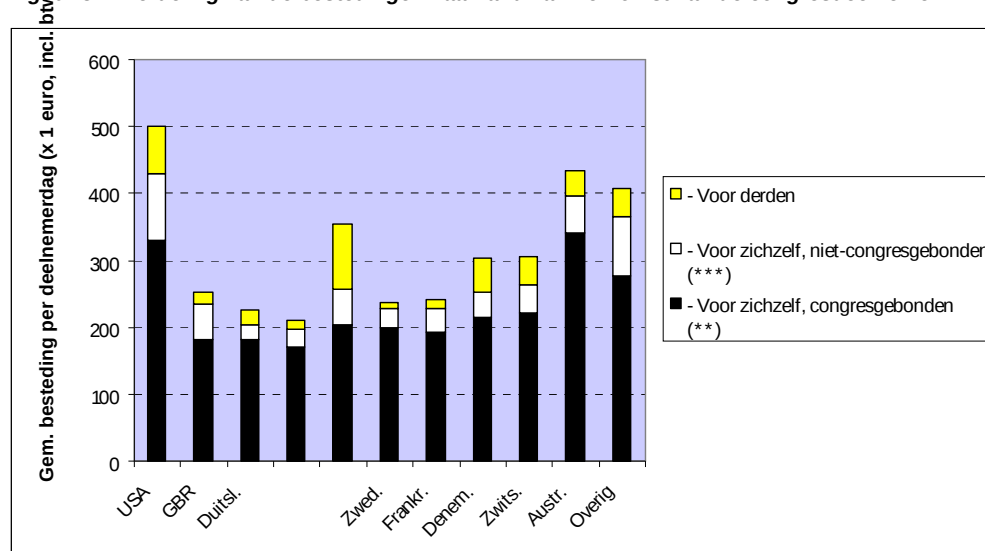
- Australië/Oceanië de hoogste congresgebonden bestedingen hebben, hetgeen samenhangt met de hoge uitgaven aan het transport van en naar Nederland, de package (waaronder mogelijk ook transport) en de registratiefee;
- Afrika de hoogste niet-congresgebonden bestedingen voor zichzelf doen. Het betreft hierbij vooral uitgaven aan detailhandel (souvenirs, winkelen).

Bestedingen naar type deelnemer naar land van herkomst

Kijken we naar het herkomstland van de congresdeelnemers, dan is het niet verwonderlijk dat de deelnemers uit de Verenigde Staten de hoogste gemiddelde bestedingen realiseren. Zij maken immers het merendeel uit van de bezoekers uit het continent Noord-Amerika.

De Amerikanen besteden gemiddeld € 500,- per deelnemerdag in Nederland zoals uit bijlage 7 blijkt.⁹ Daarin staan bestedingsspecificaties voor de top-10 van herkomstlanden. In Figuur 8 wordt een en ander geïllustreerd. Ook hier geldt weer dat de uitgaven op individueel niveau moeten worden gezien in samenhang met het aantal deelnemers uit de betreffende landen. Pas dan blijkt het daadwerkelijke bestedingbelang voor Nederland vanuit de desbetreffende landen. Zo is bijvoorbeeld de bestedingsimpact van Italië beperkt - ondanks de hoge gemiddelde bestedingen - vanwege het lage aantal Italiaanse deelnemers.

Figuur 8 Verdeling van de bestedingen naar land van herkomst van de congresdeelnemer

⁹ Aangezien alle Noord-Amerikanen gemiddeld € 529,- per deelnemerdag besteden, kan het niet anders dan dat de Canadezen - die naast de Amerikanen de enige Noord-Amerikanen zijn - nog hogere gemiddelde bestedingen hebben. Gezien echter het geringe aantal Canadese respondenten, is het niet verantwoord harde Canadese bestedingscijfers te presenteren.

- (**) Bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes
- (***) Bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

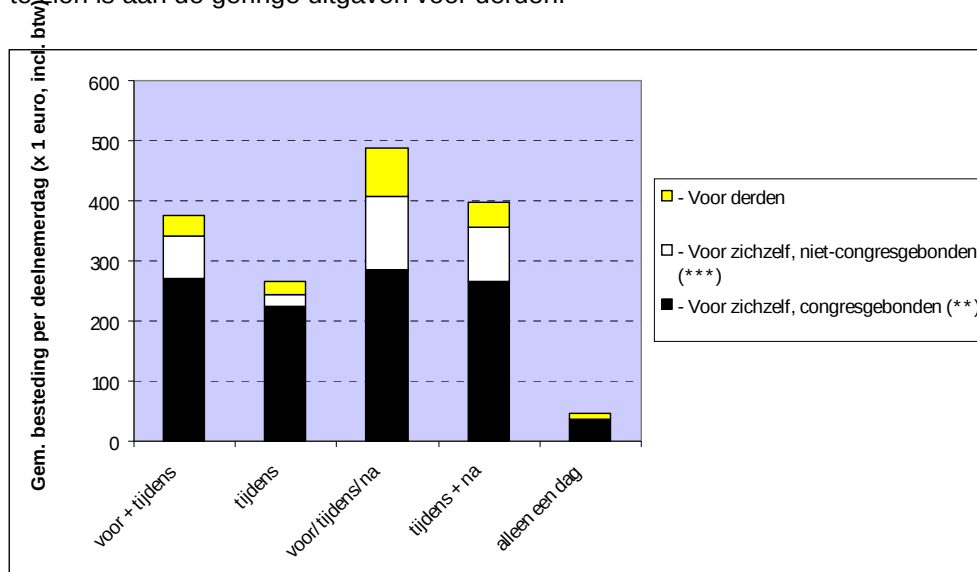
Voor Amerikanen en Australiërs geldt uiteraard dat zij relatief veel uitgeven aan transportkosten van en naar Nederland. De transportuitgaven van Belgen, Fransen en Duitsland zij nagenoeg te verwaarlozen. Enkele andere opvallende uitkomsten naar herkomstland zijn:

- De relatief hoge bestedingen door Italianen, met name voor derden en met name ten behoeve van winkelaankopen, souvenirs en horecauitgaven;
- De Fransen boeken naar verhouding veel packages (met als gevolg relatief lage directe bestedingen aan logiesaccommodaties, aangezien die veelal in de package zitten).

Bestedingen naar type deelnemer naar type verblijf

Wanneer we kijken naar het type verblijf (verblijf alleen tijdens het congres in Nederland of ook ervoor of erna) dan blijkt uit Figuur 9 dat - logischerwijs - de congresdeelnemers die zowel voor als na het congres in Nederland verblijven, de hoogste bestedingen hebben. Bijlage 8 geeft de specificaties van de gemiddelde dagbestedingen van deze categorieën deelnemers.

Wanneer we kijken naar degenen die 'voor en tijdens', 'alleen tijdens', 'voor/tijdens/na' en 'tijdens en na' het congres in Nederland verbleven, zijn er slechts geringe verschillen in de hoogte van de congresgebonden bestedingen. Opvallende verschillen doen zich juist voor ten aanzien van de niet-congresgebonden bestedingen. Deze worden sterk beïnvloed door het extra verblijf in Nederland en zijn uiteraard het hoogste bij de congresdeelnemers die zowel voor als na het congres langer blijven. De buitenlandse congresdeelnemers die alleen tijdens het congres in Nederland zijn, hebben nauwelijks niet-congresgebonden uitgaven, hetgeen niet verwonderlijk is gezien de zeer beperkte tijd die zij hebben om naast het congres ook andere activiteiten te ondernemen c.q. uitgaven te doen. Bovendien wordt deze categorie congresdeelnemers naar verhouding minder vaak vergezeld door een partner of door andere reisgenoten die niet aan het congres deelnemen, hetgeen ook te zien is aan de geringe uitgaven voor derden.

Figuur 9 Verdeling van de bestedingen naar continent van herkomst van de congresdeelnemer

- (**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes
- (***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

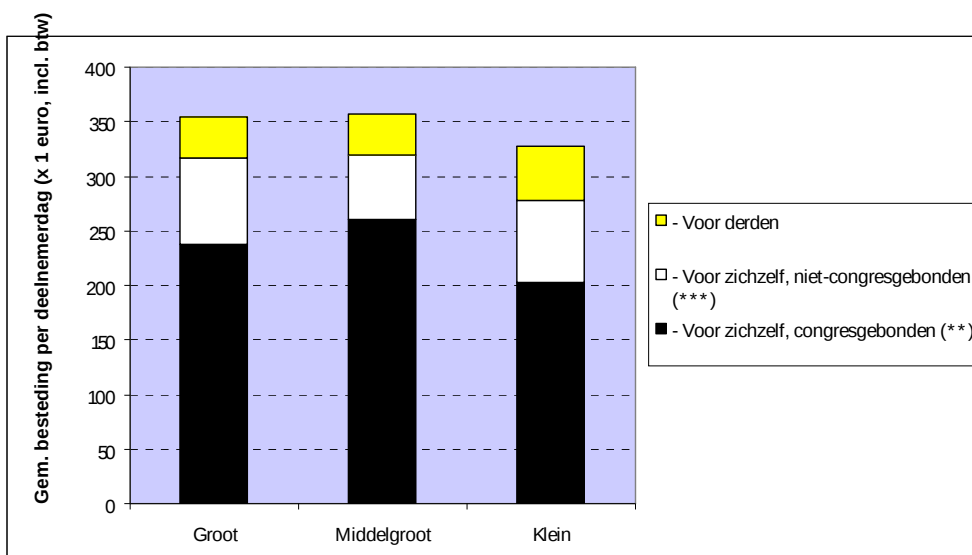
Bestedingen naar type congres

Voor de verdeling van de besteding naar type congres is als insteek de grootte van het congres en het type accommodatie gehanteerd. Bij grootte worden drie klassen onderscheiden: kleine congressen (tot 250 deelnemers), middelgrote congressen (250-1.000 deelnemers) en grote congressen (meer dan 1.000 deelnemers).

Qua type worden eveneens drie soorten onderscheiden: 'onder-één-dak' accommodaties zoals conferentiecentra en gespecialiseerde congreshotels waarin zowel het congres plaatsvindt als waar de deelnemers overnachten, commerciële congresaccommodaties zonder in-huis logiesvoorzieningen (in dit onderzoek 'commerciële dagaccommodaties' genoemd) en tenslotte niet-commerciële dagaccommodaties zoals universiteiten, musea en (academische) ziekenhuizen (in dit onderzoek 'publieke dagaccommodaties' genoemd).

Bestedingen naar type congres - grootte van het congres

De bestedingsspecificaties naar congresgrootte zijn weergegeven in bijlage 9. Uit Figuur 10 blijkt dat de verschillen in bestedingen van de buitenlandse congresdeelnemers naar grootte van het congres waaraan zij deelnemen, beperkt zijn. De buitenlandse congresdeelnemers van kleine internationale non-corporate congressen besteden iets minder dan de congresdeelnemers van grote of middelgrote congressen. Het verschil komt zowel in absolute als in relatieve zin vooral door de lagere congresgebonden bestedingen.

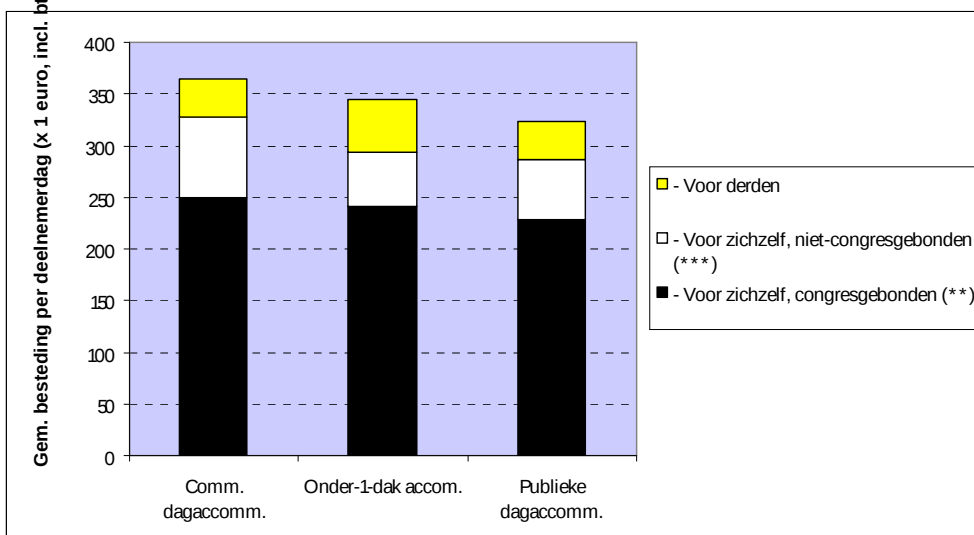
Figuur 10 Verdeling van de bestedingen naar grootte van het congres

- (**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes
- (***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

Bestedingen naar type congres - type accommodatie

Bijlage 10 geeft specificaties van de gemiddelde dagbestedingen naar type accommodatie. Net als naar grootte van het congres zijn bij de indeling naar accommodatie de verschillen in bestedingscategorieën beperkt (Figuur 11). In commerciële dagaccommodaties zijn de bestedingen ten opzichte van de andere typen accommodaties licht hoger. Vooral de niet-congresgebonden bestedingen die de congresdeelnemer voor zichzelf doet, zijn hoger. Dit lijkt echter geen oorzakelijk verband te hebben met het type accommodatie waar de onderzochte congressen werden gehouden.

Ook wat betreft de congresgebonden bestedingen maakt het kennelijk niet uit of het congres in een commerciële of niet-commerciële dagaccommodatie of in een alles-onder-één dakaccommodatie plaatsvindt.

Figuur 11 Verdeling van de bestedingen naar type accommodatie

- (**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes
- (***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, et cetera), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

De verdeling van de bestedingen van de buitenlandse congresdeelnemers naar bestedingscategorieën verschillen enigszins naar type deelnemer maar nauwelijks naar type congres. Naar herkomst kennen Noord-Amerikanen het hoogste bestedingsbedrag; zowel aan congresgebonden als aan niet-congresgebonden bestedingscategorieën geven zij relatief veel geld uit. Congresdeelnemers uit de Europese Unie daarentegen geven het minste uit, zowel aan congresgebonden als aan niet-congresgebonden uitgaven. Logischerwijs hebben congresdeelnemers die zowel voor als na het congres in Nederland verblijven de hoogste bestedingen en geven zij verhoudingsgewijs meer geld uit aan niet-congresgebonden categorieën voor zowel zichzelf als voor derden.

Bij het onderzoek betrokken personen

Opdrachtgever Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen

- Ermelinda Vermeulen
- Eric Bakermans
- Astrid van de Kamp
- Mijke Smit

Adviseurs

- Geer Schakel (Iagroup)
- Saskia Goedhart (Iagroup)
- Willemijn Fuhling (Iagroup)
- Ad Schalekamp (TNS NIPO)
- Martijn van Keulen (TNS NIPO)

Geënquêteerde congresorganisatoren (de volledige congresstitels zijn te vinden in bijlage 2)

- De heer H.F.E.M. Gubbels – 14th GCC
- Mevrouw G.A.L. Westerlaken – 11th ICEVI
- Mevrouw G.A.L. Westerlaken – IGCA
- De heer R. Hoekstra – 14th IISC
- Mevrouw C. van Battum – 18th IPCC
- De heer G. Bos – Amsray 2002
- De heer M.W. Lobbezoo – 1st STM
- Mevrouw A. Rommers-Jong – Light 2002
- Mevrouw S. Hamburger – 29st ISBC
- De heer C.Th. Smit Sibinga – 27th Sanquin
- Mevrouw H. van den Pol-Thoonen – 9th SFA
- Mevrouw J. Berns – 7th Stapleford
- Mevrouw M. de Vuijst-Hoogendoorn – Geofluids IV
- Mevrouw H. van der Meer – Sustain 2003
- Mevrouw M.H. Derix – Nanoscience
- Mevrouw N. van Erven – 4th Diabetic Foot
- Mevrouw M. Wubbolts – IVth ICOG
- Mevrouw N. Declercq – CMV 2003
- De heer R. van Veen – PP '03
- Mevrouw C.A. van der Meij – 4th Immunotherapy
- Mevrouw G.A.L. Westerlaken – ICBEN 2003
- De heer A. Scheurink – 11th SSIB
- Mevrouw C. Damsma – STM '03
- Mevrouw M. de Ruijter – 55th ICC-P
- Mevrouw P. Wittebol – EANM '03
- Mevrouw S. Hamburger – 24th Politzer
- De heer W.F. Vlotman – 9th Drainage

- De heer R.J. Zikkenheimer – 9th ECMM

b2

Onderzochte congressen

Regio	Naam congres	Datum start	Datum eind	Pax
Groningen	14th International Conference on Lymphatic Tissues (14th GCC)	22-6-02	27-6-02	275
Noordwijk	11th ICEVI Congress-International Council for Education of People with Visual Impairment	28-7-02	2-8-02	621
Maastricht	Annual congress Int. Garden Centre Association/ 44 World Congress IGCA	25-8-02	1-9-02	250
Ameland	14th International Conference On Inelastic Ion Surface Collisions	8-9-02	13-9-02	90
Egmond aan Zee	18th International Pigment Cell Conference	9-9-02	13-9-02	380
Amsterdam	AMSRAY 2002 - World Congress International Society for Radiographers & Radiologic Technologists (12th ISRRT World Congress)	20-9-02	24-9-02	860
Amsterdam	1st International Symposium on Signal Transduction Modulators in Cancer Therapy	23-9-02	25-9-02	304
Maastricht	Conference on indoor and outdoor lighting	23-9-02	25-9-02	535
Amsterdam	29th ISBC (International Small Business Congress)	5-10-02	8-10-02	700
Groningen	27th Symposium Sanquin Blood Bank Noordooost	9-10-02	11-10-02	119
Arnhem	9th World Sport for all congress (SFA Congres)	27-10-02	30-10-02	500
Nijmegen	7th International Stapleford Trust Conference on Addiction Management	13-11-02	15-11-02	120
Utrecht	Geofluids IV	12-5-03	16-5-03	220
Amsterdam	Sustain 2003 - World Sustainable Energy Exhibition and Conference	13-5-03	14-5-03	134
Groningen	International Nano Science & Technology Conference	18-5-03	21-5-03	242
Noordwijk	4th International Symposium on the Diabetic Foot	21-5-03	24-5-03	750
Groningen	14th International Conference Cultures of Conversion	21-5-03	23-5-03	62
Maastricht	9th International Cytomegalovirus Workshop & 1st International Betaherpesvirus Workshop	21-5-03	25-5-03	300
Egmond aan Zee	11th International and 9th European Symposium on Purines and Pyrimidines in Man	9-6-03	13-6-03	177
Amsterdam	4th International Expert Meeting on Clinical Dendritic Cell Immunotherapy 2003	13-6-03	16-6-03	210
Rotterdam	International Commission on biological Effects of Noise	29-6-03	3-7-03	270
Groningen	11th Annual Conference Society Study Ingestive Behaviour (SSIB 2003)	15-7-03	19-7-03	275
Eindhoven	12th International Conference on Scanning Tunneling Microscopy/ Spectroscopy	21-7-03	25-7-03	660
Utrecht	55th Meeting of the International Committee for Coal and Organic Petrology / XVth International Congress on Carboniferous and Permian Stratigraphy (ICC-P)	10-8-03	15-8-03	350
Amsterdam	European Association of Nuclear Medicine Congress (EANM 2003)	23-8-03	27-8-03	3048
Amsterdam	24th Pulitzer Meeting	1-9-03	4-9-03	388
Utrecht	9th International Drainage Workshop	10-9-03	13-9-03	115
Amsterdam	9th European Confederation Medical Mycology & 7th Trends Invasive Fungal Infection	28-9-03	1-10-03	950

Steekproef versus totale markt

Alle 28 onderzochte congressen behoren tot de categorie non-corporate. Ten opzichte van de totale non-corporate markt in Nederland levert de steekproef de volgende dekking op.

Tabel 11 Dekking steekproef onderzoek ten opzichte van de totale non-corporate markt (situatie

	Steekproef	Aandeel	Markt non-corporate	Aandeel
Aantal congressen				
Groot	1	4%	21	6%
Middel	17	61%	73	20%
Klein	10	36%	266	74%
Totaal	28	100%	360	100%
Dekking				
Groot	5%			
Middel	23%			
Klein	4%			
Totaal	8%		100%	
Aantal deelnemers				
Groot	3.050	24%	40.500	40%
Middel	8.370	65%	32.600	32%
Klein	1.490	12%	27.300	27%
Totaal	12.910	100%	100.400	100%
Dekking				
Groot	8%			
Middel	26%			
Klein	6%			
Totaal	13%		100%	
Aantal deelnemerdagen				
Groot	15.200	25%	203.100	46%
Middel	38.600	65%	144.900	32%
Klein	6.000	10%	97.900	22%
Totaal	59.800	100%	445.900	100%
Dekking				
Groot	7%			
Middel	27%			
Klein	6%			
Totaal	13%		100%	

2002)

Qua deelnemers en deelnemerdagen dekt de steekproef 13% van de totale non-corporate internationale congresmarkt in 2002. Wordt er gekeken naar grootte van het congres, dan is vooral bij de middelgrote congressen sprake van een hoge dekking binnen het onderzoek (26-27%); bij de grote congressen ligt dat op 7-8%, bij

de kleine congressen op 6%.

Wat wordt wel en niet gerekend tot de bestedingsimpact voor Nederland

Alleen congresbestedingen en -kosten die Nederland ten goede komen

Door en ten behoeve van buitenlandse deelnemers aan internationale non-corporate congressen in Nederland worden allerlei bestedingen gedaan.

Eenzijds door de deelnemer zelf, in de vorm van registratiefee's, reiskosten voor de heen- en terugreis naar Nederland, verblijfskosten tijdens het congres, kosten voor een eventueel aansluitend verblijf in Nederland voor of na het congres en uitgaven voor uitgaan, souvenirs en andere (winkel)aankopen en activiteiten in Nederland.

Anderzijds worden uitgaven gedaan door de initiatiefnemers van de betreffende congressen voor de organisatie van het congres (congresbudget).

Uit het onderzoek blijkt dat het totale congresbudget gemiddeld slechts voor 74% wordt gedekt uit de registratiefee's (Tabel 12). Met behulp van bijdragen van de internationale 'moederassociatie' en van sponsors, overheden, universiteiten en andere subsidiënten (tezamen 54% van het congresbudget), wordt het tekort op de registratiefee's aangevuld. En dan blijkt dat er gemiddeld een batig saldo resteert van 28% van het congresbudget (gemiddeld € 124,- per deelnemer). Dit saldo wordt veelal teruggesluisd naar de internationale 'moederassociatie', die het dan weer kan gebruiken ter uitvoering van de doelstelling van de betreffende associatie, bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek.

Tabel 12 Break-down financiën gemiddeld internationaal non-corporate congres in Nederland

(euro, prijspeil 2002)	kosten per deelnemer	verdeling
Huur zalen	67	15%
Eten en drinken	87	19%
A/V voorzieningen, decoratie e.d.	36	8%
Huur secretariaatsruimten e.d.	2	0%
Overig	23	5%
Subtotaal accommodatiekosten	215	48%
Externe kosten (bv. slotdiner)	77	17%
Kosten organisatie (bv. PCO)	158	35%
Totaal congresbudget	450	100%
Dekking uit registratiefee	331	74%
Dekking uit externe bronnen	242	54%
Totaal dekking	574	128%
Resultaat congres	124	28%

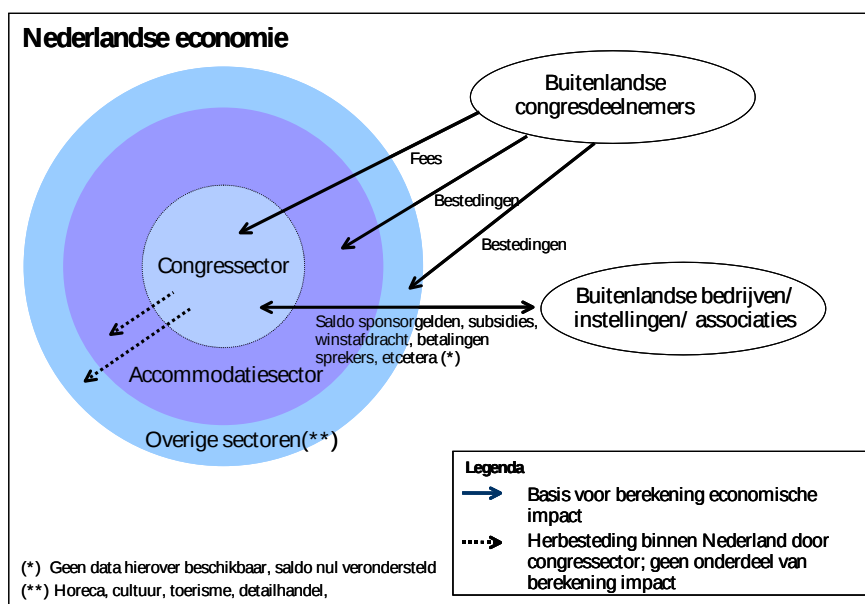
Bron: Gemiddelde uitkomsten van de 28 onderzochte congressen

In principe zouden de organisatieuitgaven, voor zover zij de inkomsten uit

registratiefee's te boven gaan, ook als bestedingsimpact kunnen worden meegerekend. Voorwaarde is dan echter dat deze 'onrendabele' top van het congres (in Tabel 12 dus de 54% uit externe bronnen) wordt gefinancierd vanuit *buitenlandse* bronnen. In de praktijk blijkt dat niet altijd het geval te zijn. Vaak worden congressen medegefinancierd door Nederlandse overheden, universiteiten en andere subsidiënten, door Nederlandse sponsors en door de Nederlandse tak van de organiserende associatie.

Binnen deze rapportage zijn wij uitgegaan van de vooronderstelling dat de externe geldstromen naar Nederland ter medefinanciering van het congres (dus niet de registratiefee's) en de geldstromen uit Nederland (batige saldo's congressen) elkaar in evenwicht houden. Dit impliceert dat alleen de door buitenlandse deelnemers betaalde registratiefee's daadwerkelijk als bestedingsimpact voor Nederland worden beschouwd (zie Figuur 12).

Figuur 12 Geldstromen die de bestedingsimpact van internationale congressen voor Nederland

beïnvloeden

Naast de herkomst van de geldstromen geeft Figuur 12 ook aan in welke sectoren de bestedingen terechtkomen en hoe vervolgens tussen die sectoren secundaire bestedingsstromen ontstaan. Deze secundaire stromen worden beschouwd als binnenlandse bestedingen en behoren niet tot de bestedingsimpact voor Nederland.

Geen afgeleide/geïnduceerde bestedingen

De bestedingen van de buitenlandse congresgangers - rechtstreeks en via registratiefee's - vormen omzet voor de betrokken sectoren in Nederland, zoals de

congressector, de logiesector (soms tegelijkertijd ook congresaccommodaties), de horeca, de detailhandel, de culturele en toeristische sector enzovoort. De totale omzet die vanuit die bestedingen in Nederland wordt gegenereerd, is in hoofdstuk 2 berekend op € 116 miljoen. Met deze omzet, ook wel de primaire impuls genaamd, is werkgelegenheid in de betreffende sectoren gemoeid; de directe werkgelegenheid.

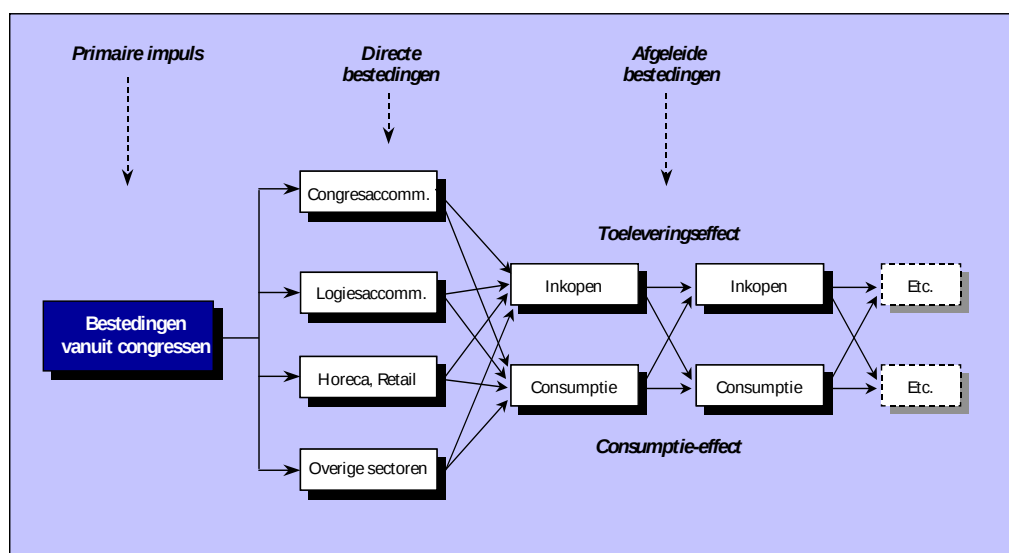
Langs twee wegen leiden de directe bestedingen via afgeleide bestedingen nog tot indirecte werkgelegenheid.

In de eerste plaats vertaalt de (congres)omzet in de betrokken sectoren zich deels in inkoop door deze sectoren, en daarmee in omzet, toegevoegde waarde en werkgelegenheid bij toeleveranciers. Dit is het *toeleveringseffect*.

In de tweede plaats worden de in de betrokken sectoren uitbetaalde lonen (die het gevolg zijn van de congresbestedingen) grotendeels in Nederland uitgegeven, zodat ze leiden tot omzet, toegevoegde waarde en werkgelegenheid bij Nederlandse bedrijven. Dit is het *consumptie-effect*.

Vervolgens zijn er ook 'tweede ronde' effecten (en verder), waarbij toeleverings- en consumptie-effecten door elkaar gaan lopen: omzet bij de toeleveranciers van de toeleveranciers, consumptie door de werknemers van de toeleveranciers, enzovoort. Na een vijftal ronden is de impuls vrijwel tot nul gereduceerd. In Figuur 13 worden de hiervoor beschreven directe en afgeleide bestedingen, als gevolg van de primaire impuls vanuit het internationale congresbezoek in Nederland, schematisch weergegeven.

Figuur 13 Schema bestedingseffecten vanuit primaire impuls

Met deze afgeleide bestedingen en effecten - ook wel geïnduceerde bestedingen genoemd - wordt in dit onderzoek geen rekening gehouden.

'Randstad Congresstad'

In deze bijlage wordt het landelijk beeld gegeven van de internationale congressen in Nederland. De historische ontwikkeling per congresstad/congresregio wordt in kaart gebracht alsmede de actuele kenmerken van de voornaamste congressteden en - regio's, de spreiding naar corporate en non-corporate en de spreiding naar grootte van het congres.

b5.1 Het congresbureau als regionale werver van congressen

Steeds meer steden/regio's in Nederland hebben de behoefte zich nadrukkelijker te profileren als bestemming voor (zakelijke) bijeenkomsten. In het verlengde van het nationale belang zien zij ook voor de lokale of regionale economie een belangrijke spin-off van (inter)nationale zakelijke bijeenkomsten. Een aantal van die steden en regio's heeft daartoe een stedelijk of regionaal congresbureau opgericht (verder te noemen RCB). In deze RCB's werken de lokale of regionale aanbieders van congresvoorzieningen samen, veelal met steun van de lokale overheden. De RCB's hebben tot doel meer zakelijke groepsbezoekers naar de eigen stad of regio te trekken, dan wel hogere bestedingen uit dat segment te genereren. Bij de start van het onderzoek in 2002 telde Nederland twaalf RCB's.¹⁰ De meeste RCB's richten zich op de nationale markt, maar een aantal is ook actief op de internationale markt. Daarnaast treden sommige RCB's op als Professional Congress Organizer (PCO), veelal vanwege het ontbreken van een commerciële PCO in hun regio.

Sommige RCB's bundelen (vooral) lokale belangen, zoals 's-Hertogenbosch en Zwolle. Andere zoeken bewust regionale samenwerking. Daarmee kan een groter en breder voorzieningenaanbod in de markt worden gezet teneinde de afzetmogelijkheden te optimaliseren. Zo bestrijkt het Groningen Congres Bureau (GCB) de Noordelijke provincies. Tot het werkgebied van het Amsterdam Congres Bureau (ACB) behoren ook Haarlemmermeer - inclusief Schiphol - en Amstelveen.

In de volgende paragrafen worden de getoonde statistieken steeds ingedeeld naar de genoemde regio's met een eigen RCB, aangevuld met twee steden die ondanks het ontbreken van een formeel congresbureau toch al jaren een sterke congrespositie innemen: Wageningen en Dalfsen. Bij de eerste heeft dat alles te maken met de activiteiten van het Wageningen University & Research Center (WUR); de positie van Dalfsen wordt volledig bepaald door de aanwezigheid van Conferentiecentrum De

¹⁰ Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Noordwijk, Groningen, Zwolle, Enschede, Nijmegen, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Maastricht

Bron. In bijlage 11 is aangegeven in welke plaatsen de afgelopen zes jaar ooit een internationaal congres heeft plaatsgevonden (dat ook als zodanig is aangegeven bij het NBTC) en tot welke congresregio deze plaatsen behoren. RCB Zwolle ontbreekt in de bijlagen aangezien daar in de betreffende periode nooit een internationaal congres heeft plaatsgevonden.

b5.2 Congresstatistiek: onderschatting versus overdrijving

Het NBTC inventariseert al jaren de in Nederland gehouden internationale congressen. Primaire bronnen daarvoor zijn accommodaties waar congressen worden gehouden, congresorganisatoren, zowel niet-commerciële als commerciële (PCO's) en RCB's.

Jaar in jaar uit loopt men daarbij tegen twee problemen aan: (1) een deel van de marktpartijen is niet bereid informatie te verstrekken uit oogpunt van marktbescherming of vanwege desinteresse dan wel tijdgebrek, en (2) een deel van de marktpartijen heeft juist de neiging om bepaalde informatie te overdrijven teneinde zich gunstig in de markt te profileren. Voorbeelden zijn het opvoeren van congressen die in feite geen congressen zijn, of het optrekken van het aandeel buitenlandse deelnemers waardoor het congres de status 'internationaal' kan verwerven. Telkens blijkt een enorme inspanning van het NBTC nodig te zijn om een zo compleet en zuiver mogelijk beeld van de congresmarkt te kunnen presenteren.

Met uitzondering van het jaar 2001 (zie kader) slaagt het NBTC daar wonderwel in. Door de jaren heen is er een vrij consistent beeld ontstaan van de internationale congresmarkt in Nederland. Daarbij fluctueert het aantal internationale congressen rond de 1.000, terwijl het aantal deelnemerdagen tussen de 900.000 en 1,3 miljoen schommelt. Hoewel wij reeds aangaven dat de inventarisatie niet volledig is, schatten kenners uit de branche dat het aantal niet opgegeven congressen beperkt is, waarbij het bovendien om gemiddeld kleinere bijeenkomsten gaat. Bovendien zal het NBTC een methodiek via internet introduceren waardoor marktpartijen gemakkelijker hun congresinformatie kunnen aanleveren. Naar verwachting zullen de congresstatistieken daardoor de komende jaren niet alleen uitgebreider maar ook vollediger worden.

Dieptepunt van de jaarlijkse 'struggle' om de congrescijfers was het jaar 2001. In dat jaar besloten de RCB's van Den Haag en Rotterdam geen informatie over de daar gehouden congressen te verstrekken. Hoofdrede voor hen was dat het dat jaar niet lukte een compleet beeld van hun regio te krijgen. En in 2000 had Amsterdam voor het eerst haar vaste 1^e plaats op de lijst van internationale congressteden in Nederland moeten afstaan, en wel aan de regio Noordwijk. Vrijwel zeker was de oorzaak de onvolledigheid van de Amsterdamse statistieken - het aantal opgegeven congressen lag op slechts de helft van het jaar daarvoor. En in Noordwijk deden ze nu eenmaal uitstekend hun best om zo compleet

b5.3 Nederland op achterstand?

Aantal congresdeelnemerdagen in 2002 terug bij 1997

In Figuur 14 wordt de ontwikkeling van het aantal internationale congressen in Nederland over de periode 1997-2002 gegeven. In 2002 werden in Nederland 998 internationale congressen gehouden met totaal 221.800 deelnemers en 881.300 deelnemerdagen.

Het jaar 2000 was met 1,33 miljoen deelnemerdagen tijdens 979 congressen een topjaar. Wellicht dat de millenniumwisseling hiertoe de impuls gaf. Overigens was in de jaren daarvoor het aantal congressen hoger (met als hoogste 1.023 internationale congressen in 1998), maar deze waren gemiddeld kleiner, waardoor het aantal deelnemerdagen onder dat van 2000 uitkwam.

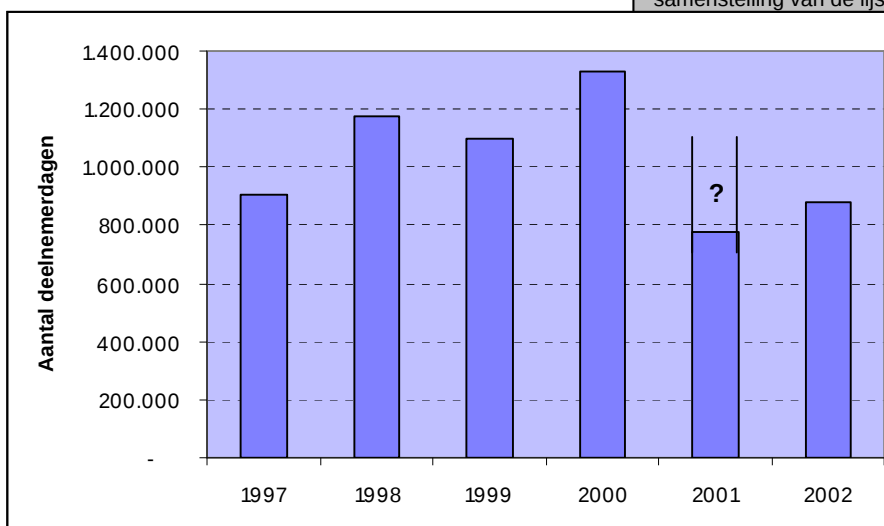
Figuur 14 Aantal internationale congresdeelnemerdagen in Nederland 1997-2002

(*) Cijfers 2001 exclusief regio's Den Haag en Rotterdam

Over de jaren heen is gemiddeld gesproken geen sprake van groei. De daling in het aantal deelnemerdagen na 2000 is zorgwekkend, al wordt dit beeld in 2001 vertekend door het ontbreken van cijfers voor de regio's Den Haag en Rotterdam. Weliswaar zal de daling na 2000 beïnvloed zijn door de aanslag op 11 september 2001 en de economische conjuncturomslag - hoewel die laatste pas in 2003 echt effect begon te sorteren. En bekend is ook dat de Sars-epidemie op bepaalde internationale congressen een negatieve invloed heeft gehad, met name die waar veel bezoekers uit Aziatische landen werden verwacht. Bovendien kunnen de eerder geconstateerde manco's in de aanlevering van congresgegevens de statistiek vervuilen.

Desalniettemin hebben wij de indruk dat er meer aan de hand is in Nederland. In de jaren '80 en de eerste helft van de jaren '90 ondervond Nederland een sterke groei van het internationale congresbezoek. Dit werd onder andere geïllustreerd door de stijging op de UIA-ranglijst¹¹ van internationale associatiecongressen, waarop Nederland steevast een 5^e of 6^e plaats innam. Sinds 2000 zakte Nederland af op die lijst, naar een 10^e plaats in 2002. Dat zegt iets over de toegenomen internationale concurrentie, maar

Voor het ministerie van Economische Zaken onderzocht lagroup in 2002 de mechanismen die van invloed zijn op het beslissingsproces over de destinatie van een internationaal congres. Het onderzoek wees uit dat er de laatste jaren wezenlijke veranderingen zijn opgetreden in dit keuzeprocess, zoals het in toenemende mate verdwijnen van het fenomeen 'longlist', het toenemende belang van beïnvloeding tijdens het voortraject - de samenstelling van de lijst van

de vaak
derland bij
de visie op
gebaseerd op
s dat een
ptie van
le
laats is. Een
n verbonden
de
ktober 2003,
van EZ
hoe de
rd kan

het geeft ook aan dat Nederland die concurrentie blijkbaar niet kan bijbenen (zie kader op de vorige pagina). Een punt van zorg, niet alleen voor het NBTC, maar voor de hele Nederlandse congresbranche!

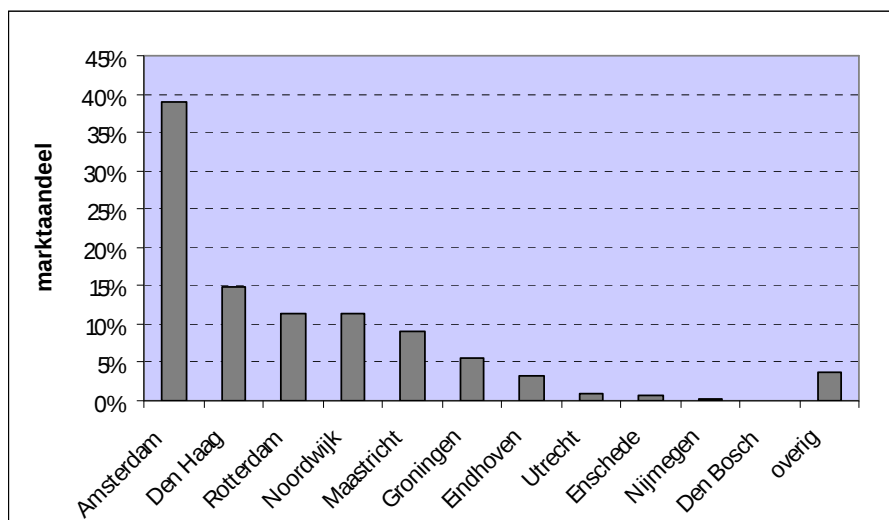
80% van de internationale congresmarkt in vijf regio's

Vijf congresregio's (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Noordwijk en Maastricht) blijken gemiddeld door de jaren heen ruim 80% van de internationale congressen en congresdeelnemerdagen in Nederland te huisvesten. Met een andere geografische insteek kun je ook zeggen dat de Randstad - inclusief de randstadsteden in de categorie overig - ruim driekwart van alle deelnemerdagen huisvest.

Het accommodatieaanbod beïnvloedt de positionering

In Figuur 15 zijn voor het jaar 2002 de marktaandelen in deelnemerdagen van de diverse congresregio's in Nederland aangegeven (zie ook bijlage 13).

Figuur 15 Marktaandelen congresregio's in deelnemerdagen bij internationale congressen (2002)

Een opvallende uitkomst van de regionale spreiding van internationale congressen is dat bepaalde regio's vrijwel ontbreken in de lijst. Voorbeelden daarvan zijn Nijmegen, 's-Hertogenbosch en Zwolle. Enerzijds heeft dat te maken met de focus van die RCB's op de nationale markt, anderzijds beïnvloedt het ontbreken van een toonaangevend congreshotel of congresgebouw hun positie. Ook de positie van Utrecht kan daaruit deels worden verklaard. In het verleden heeft de stad - bij monde van de Jaarbeurs - meermalen aangegeven actiever te willen inzetten op de internationale congresmarkt. Desondanks lijkt men daar tot op heden niet in te slagen. Mogelijk zit de dominantie van Utrecht op de nationale vergadermarkt de stad qua imago in de weg, maar ook het ontbreken van een grotere congresvoorziening met internationale allure zal dit achterblijven zeker beïnvloeden.

b5.4 Corporate versus non-corporate, een kwestie van schaal

Internationale non-corporate congressen 80% omvangrijker dan corporate congressen

In bijlagen 12 tot en met 14 worden de internationale congressen ingedeeld naar corporate en non-corporate (associatie congressen¹² en congressen vanuit overheid en universiteiten). Er blijken bijna twee keer zoveel corporate als non-corporate internationale congressen te worden gehouden in Nederland. In deelnemerdagen is de verdeling echter ongeveer 50:50 (Tabel 13). Het gemiddelde in 2002 gehouden congres duurde exact vier dagen (drie nachten).

Tabel 13 Corporate en non-corporate internationale congressen in Nederland (2002)

2002	congressen	deelnemerdagen	gem. aantal deelnemers	gem. duur (dagen)
Non-corporate	360	445.900	279	4,4
Corporate	638	435.500	190	3,6
Totaal	998	881.300	222	4,0

Hoewel de verschillen niet bijzonder groot zijn, blijken de internationale non-corporate congressen gemiddeld bijna 50% meer deelnemers te trekken en bijna een dag langer te duren dan corporate congressen. In deelnemerdagen gerekend is een internationaal non-corporate congres daarmee gemiddeld 80% omvangrijker dan een internationaal corporate congres.

Amsterdamse dominantie op de corporate markt

Nog nadrukkelijker dan bij het totaalbeeld van de internationale congressen speelt de dominantie van Amsterdam op de corporate congresmarkt. Uit bijlage 12 en 13 blijkt dat in 2002 liefst 39% van alle internationale corporate congressen in Amsterdam plaatsvond.

Maar ook Noordwijk had met 27% van het aantal congressen een sterke positie, vooral dankzij de 5-sterrenhotels Huis ter Duin en Hotels van Oranje.

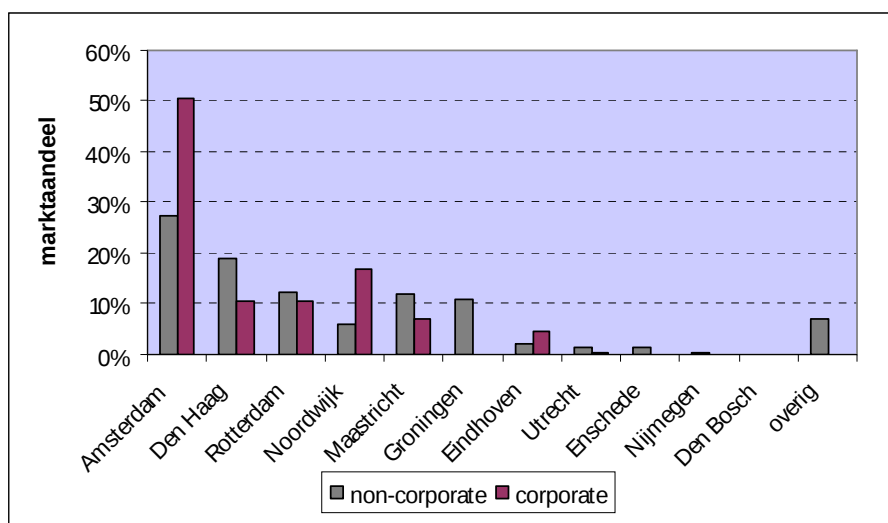
Rekening houdend met de grootte van congressen blijkt Amsterdam 50% van het aantal deelnemerdagen van internationale corporate congressen te huisvesten (Figuur 16). Het grote aanbod van 5-sterrenhotels met hoogwaardige congresaccommodatie, zoals het Okura en The Grand bepaalt deze Amsterdamse topositie. Van de bijna 250 internationale corporate congressen die in 2002 in de regio Amsterdam plaatsvonden, werden er 200 (80%) gehouden in een 5-sterrenhotel. In deelnemerdagen gerekend was dat 40% aandeel. In de RAI werden dertien internationale corporate congressen gehouden. Die trokken overigens wel

¹² Een associatie congres is een congres geïnitieerd door nationale of internationale verenigingen en vooral gericht op de leden van de eigen vereniging; een corporate congres wordt in het algemeen geïnitieerd door bedrijven die hun klanten of werknemers willen samenbrengen met een bepaald zakelijk doel

52% van het totaal aantal corporate deelnemerdagen in Amsterdam; 'size matters' dus. De Randstad als geheel realiseert 88% van de deelnemerdagen van internationale corporate congressen.

Bij de non-corporate internationale congressen zijn de verhoudingen wat minder scherp: Amsterdam heeft een marktaandeel van 27% in deelnemerdagen. Den Haag heeft 19% marktaandeel, grotendeels bepaald door het Nederlands Congres Centrum (NCC). Opvallend in Den Haag is dat het NCC ook op de corporate markt overheersend is. De Haagse 5-sterrenhotels spelen naar verhouding een veel minder belangrijke rol op de internationale congresmarkt dan de Amsterdamse 5-sterrenhotels.

Figuur 16 Marktaandelen congresregio's in deelnemerdagen, naar type congres (2002)

Congresgrootte: Nederlandse kleinschaligheid

In bijlage 14 worden de in 2002 gehouden internationale congressen in Nederland ingedeeld naar drie grootteklassen. Daar blijkt dat het aantal - voor Nederlandse maatstaven - echt grote congressen (meer dan duizend deelnemers) zeer beperkt is: slechts 34 in 2002 (3% van het totaal). Daarmee is niet gezegd dat deze geen belangrijke rol spelen. In deelnemerdagen trokken deze 34 congressen 39% van het aantal deelnemerdagen in Nederland. Binnen het non-corporate segment is het aandeel van de grote congressen zelfs 46%.

Van de 34 grote congressen vond exact de helft plaats in Amsterdam (alle in de RAI), zeven in Den Haag (NCC), vijf in Maastricht (MECC), twee in Rotterdam (Ahoy, Doelen), twee in de regio Groningen (Prins Bernhardhoeve, Oosterpoort) en één in Veldhoven (Koningshof).

Gemiddeld besteding naar continent van

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag						
	Europese Unie	Overig Europa	Noord-Amerika	Mi./Zd.-Amerika	Azië	Afrika	Austr./Ocean.
Registratiefee	45	47	61	44	55	59	85
'Package' (*)	64	100	61	69	109	39	94
Logiesaccommodatie	65	74	135	65	74	101	83
Transport van en naar Nederland	20	24	100	43	87	44	93
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	5	4	25	10	9	4	9
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	40	49	90	42	59	29	51
Detailhandel (souvenirs, winkels)	18	41	36	23	56	57	20
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	8	6	19	20	15	22	16
Overig	1	6	2	0	4	1	0
Totaal	265	351	529	316	468	356	450
waarvan							
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	196	252	332	214	317	206	360
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	42	73	116	82	90	150	61
- Voor derden	27	26	81	21	60	0	28

(x 1- euro, inclusief BTW)	Verdeling						
	Europese Unie	Overig Europa	Noord-Amerika	Mi./Zd.-Amerika	Azië	Afrika	Austr./Ocean.
Registratiefee	17%	13%	12%	14%	12%	17%	19%
'Package' (*)	24%	29%	12%	22%	23%	11%	21%
Logiesaccommodatie	24%	21%	26%	20%	16%	28%	18%
Transport van en naar Nederland	7%	7%	19%	14%	19%	12%	21%
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	2%	1%	5%	3%	2%	1%	2%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	15%	14%	17%	13%	13%	8%	11%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	7%	12%	7%	7%	12%	16%	4%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	3%	2%	4%	6%	3%	6%	3%
Overig	0%	2%	0%	0%	1%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
waarvan							
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	74%	72%	63%	68%	68%	59%	80%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	16%	21%	22%	26%	19%	42%	14%
- Voor derden	10%	7%	15%	7%	13%	0%	6%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, etc.), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag - niet-congresgebonden: voor zichzelf en voor derden						
	Europese Unie	Overig Europa	Noord-Amerika	Mi./Zd.-Amerika	Azië	Afrika	Austr./Ocean.
Logiesaccommodatie	19	19	56	34	23	53	19
Transport van en naar Nederland	3	4	18	0	19	0	6
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	0	0	8	1	1	0	0
Lokaal openbaar vervoer	5	4	11	20	13	22	8
Maaltijden	12	12	36	8	15	9	13
Verfrissingen	2	3	9	5	3	2	4
Toeristische activiteiten	3	4	7	7	5	5	10
Culturele activiteiten	2	3	5	3	5	1	1
Sport activiteiten	0	0	0	1	0	0	0
Persoonlijk welbevinden (sauna, e.d.)	0	0	0	1	4	0	0
Souvenirs	9	12	17	12	28	12	11
Winkels	9	29	19	11	27	45	9
Autohuur	0	0	5	0	1	0	4
Benzine en parkeerkosten	2	2	3	0	1	0	4
Overig	1	6	2	0	4	1	0
Totaal niet-congresgebonden bestedingen	69	99	197	103	150	150	90

herkomst

Gemiddelde besteding naar land van

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag										
	USA	GBR	Duitsl.	België	Italië	Zwed.	Frankr.	Denem.	Zwits.	Austr.	Overig
Registratiefee	61	47	45	33	46	43	18	72	31	68	54
'Package' (*)	56	42	60	70	79	84	123	33	94	114	89
Logiesaccommodatie	138	67	67	50	82	43	28	88	66	69	83
Transport van en naar Nederland	94	24	12	4	32	23	9	29	26	79	53
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	21	5	2	1	6	3	5	5	3	11	10
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	82	36	27	33	63	24	29	58	51	54	57
Detailhandel (souvenirs, winkels)	29	25	5	8	35	11	21	16	31	18	43
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	16	6	7	8	10	5	8	5	4	19	13
Overig	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	6
Totaal	500	252	225	210	354	237	241	304	306	433	408
waarvan											
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	330	181	181	171	205	199	192	216	221	341	276
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	101	54	22	26	51	28	36	36	41	55	90
- Voor derden	70	18	22	13	98	10	13	53	43	37	42

(x 1- euro, inclusief BTW)	Verdeling										
	USA	GBR	Duitsl.	België	Italië	Zwed.	Frankr.	Denem.	Zwits.	Austr.	Overig
Registratiefee	12%	19%	20%	16%	13%	18%	7%	24%	10%	16%	13%
'Package' (*)	11%	17%	27%	33%	22%	35%	51%	11%	31%	26%	22%
Logiesaccommodatie	28%	27%	30%	24%	23%	18%	12%	29%	22%	16%	20%
Transport van en naar Nederland	19%	9%	5%	2%	9%	10%	4%	9%	8%	18%	13%
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	4%	2%	1%	0%	2%	1%	2%	2%	1%	3%	2%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	16%	14%	12%	16%	18%	10%	12%	19%	17%	13%	14%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	6%	10%	2%	4%	10%	5%	9%	5%	10%	4%	11%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	3%	2%	3%	4%	3%	2%	3%	2%	1%	4%	3%
Overig	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
waarvan											
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	66%	72%	80%	81%	58%	84%	80%	71%	72%	79%	68%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	20%	21%	10%	12%	14%	12%	15%	12%	14%	13%	22%
- Voor derden	14%	7%	10%	6%	28%	4%	5%	17%	14%	9%	10%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, etc.), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag - niet-congresgebonden: voor zichzelf en voor derden										
	USA	GBR	Duitsl.	België	Italië	Zwed.	Frankr.	Denem.	Zwits.	Austr.	Overig
Logiesaccommodatie	55	18	20	9	48	10	5	27	16	15	28
Transport van en naar Nederland	15	2	1	0	9	3	0	9	8	8	10
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	3	1	0	0	1	0	0	1	1	0	3
Lokaal openbaar vervoer	11	4	4	4	8	3	7	4	4	8	10
Maaltijden	31	12	6	9	27	6	5	23	10	14	16
Verfrissingen	8	3	2	1	4	1	4	3	6	5	4
Toeristische activiteiten	6	3	2	1	8	1	2	2	7	13	5
Culturele activiteiten	5	1	1	0	7	0	3	2	2	1	3
Sport activiteiten	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Persoonlijk welbevinden (sauna, e.d.)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Souvenirs	16	16	2	2	16	4	7	4	13	12	17
Winkels	13	8	3	6	19	7	13	12	18	6	27
Autohuur	2	0	0	0	0	1	0	0	0	6	1
Benzine en parkeerkosten	3	1	4	3	2	0	1	1	0	5	2
Overig	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	6
Totaal niet-congresgebonden bestedingen	171	72	45	39	149	38	49	88	84	93	132

herkomst

Gemiddelde besteding naar type verblijf

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag					
	alleen voor	voor + tijdens	tijdens	voor/ tijdens / na	tijdens + na	alleen een dag
Registratiefee	2	53	45	53	58	18
'Package' (*)	1	72	72	88	57	12
Logiesaccommodatie	14	104	56	130	115	2
Transport van en naar Nederland	20	48	28	58	47	11
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	1	7	5	17	8	1
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	19	49	32	77	67	2
Detailhandel (souvenirs, winkels)	22	30	16	45	32	0
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	3	10	6	19	11	0
Overig	0	1	4	1	4	0
Totaal	82	375	265	487	398	45
waarvan						
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	25	270	225	286	266	38
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	58	71	19	121	91	0
- Voor derden	0	33	21	80	42	8

(x 1- euro, inclusief BTW)	Verdeling					
	alleen voor	voor + tijdens	tijdens	voor/ tijdens / na	tijdens + na	alleen een dag
Registratiefee	3%	14%	17%	11%	14%	40%
'Package' (*)	1%	19%	27%	18%	14%	27%
Logiesaccommodatie	17%	28%	21%	27%	29%	4%
Transport van en naar Nederland	24%	13%	11%	12%	12%	24%
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	2%	2%	2%	3%	2%	2%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	23%	13%	12%	16%	17%	4%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	26%	8%	6%	9%	8%	0%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	4%	3%	2%	4%	3%	0%
Overig	0%	0%	1%	0%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
waarvan						
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	30%	72%	85%	59%	67%	83%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	70%	19%	7%	25%	23%	0%
- Voor derden	0%	9%	8%	16%	10%	17%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, etc.), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

(x 1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag - niet-congresgebonden: voor zichzelf en voor derden					
	alleen voor	voor + tijdens	tijdens	voor/ tijdens / na	tijdens + na	alleen een dag
Logiesaccommodatie	14	29	5	55	35	2
Transport van en naar Nederland	0	6	4	18	5	4
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	0	1	0	6	0	0
Lokaal openbaar vervoer	3	8	5	11	7	0
Maaltijden	8	15	4	36	24	1
Verfrissingen	2	3	1	9	4	0
Toeristische activiteiten	4	5	0	8	9	0
Culturele activiteiten	4	4	0	5	5	0
Sport activiteiten	0	0	0	0	0	0
Persoonlijk welbevinden (sauna, e.d.)	1	0	0	0	2	0
Souvenirs	3	14	7	19	15	0
Winkels	19	17	9	26	17	0
Autohuur	0	1	0	4	1	0
Benzine en parkeerkosten	0	2	1	4	4	0
Overig	0	1	4	1	4	0
Totaal niet-congresgebonden bestedingen	58	104	41	201	132	8

deelnemer

Gemiddelde besteding naar grootte congres

(x1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag		
	Groot	Middelgroot	Klein
Registratiefee	51	50	54
'Package' (*)	51	86	56
Logiesaccommodatie	98	77	78
Transport van en naar Nederland	29	49	36
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	6	8	12
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	61	48	53
Detailhandel (souvenirs, winkels)	45	26	25
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	8	11	13
Overig	4	3	0
Totaal	354	358	327
waarvan			
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	238	260	203
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	80	59	75
- Voor derden	37	39	50

(x1- euro, inclusief BTW)	Verdeling		
	Groot	Middelgroot	Klein
Registratiefee	14%	14%	17%
'Package' (*)	14%	24%	17%
Logiesaccommodatie	28%	21%	24%
Transport van en naar Nederland	8%	14%	11%
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	2%	2%	4%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	17%	14%	16%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	13%	7%	8%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	2%	3%	4%
Overig	1%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%
waarvan			
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	67%	73%	62%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	22%	16%	23%
- Voor derden	10%	11%	15%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, etc.), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

(x1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag - niet-congresgebonden: voor zichzelf en voor derden		
	Groot	Middelgroot	Klein
Logiesaccommodatie	27	23	38
Transport van en naar Nederland	5	9	6
Transfer naar hotel/congresaccommodatie	0	1	5
Lokaal openbaar vervoer	6	7	8
Maaltijden	15	16	20
Verfrissingen	2	4	6
Toeristische activiteiten	5	3	7
Culturele activiteiten	3	2	4
Sport activiteiten	0	0	1
Persoonlijk welbevinden (sauna, e.d.)	1	0	0
Souvenirs	20	12	10
Winkels	25	14	16
Autohuur	0	1	2
Benzine en parkeerkosten	2	2	3
Overig	4	3	0
Totaal niet-congresgebonden bestedingen	117	98	125

Gemiddelde besteding naar type congresaccommodatie

(x1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag		
	Comm. dagaccomm.	Onder-1-dak accom.	Publieke dagaccomm.
Registratiefee	62	46	40
'Package' (*)	63	118	54
Logiesaccommodatie	89	48	87
Transport van en naar Nederland	36	37	53
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	5	8	13
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	57	45	48
Detailhandel (souvenirs, winkels)	38	27	17
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	10	12	11
Overig	4	3	1
Totaal	365	344	323
waarvan			
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	250	242	228
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	77	52	58
- Voor derden	37	51	37

(x1- euro, inclusief BTW)	Verdeling		
	Comm. dagaccomm.	Onder-1-dak accom.	Publieke dagaccomm.
Registratiefee	17%	13%	12%
'Package' (*)	17%	34%	17%
Logiesaccommodatie	24%	14%	27%
Transport van en naar Nederland	10%	11%	16%
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	1%	2%	4%
Uitgaan (horeca, cultuur, toerisme, sport, wellness)	16%	13%	15%
Detailhandel (souvenirs, winkels)	11%	8%	5%
Transport (lokaal OV, autohuur, brandstof, parkeren)	3%	3%	3%
Overig	1%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%
waarvan			
- Voor zichzelf, congresgebonden (**)	69%	70%	71%
- Voor zichzelf, niet-congresgebonden (***)	21%	15%	18%
- Voor derden	10%	15%	11%

(*) package kan impliceren: registratiefee, logiesaccommodatie, transport naar/van Nederland, e.d.

(**) bestedingen die rechtstreeks samenhangen met het congres: heen/terugreis, transfer, registratie, logies tijdens het congres, maaltijden en uitstapjes binnen het kader van het congres, e.d.

(***) bestedingen voor/na het congres (winkelen, logies, uitgaan, etc.), maar ook uitstapjes tijdens het congres die geen relatie hebben met het congres

(x1- euro, inclusief BTW)	Gemiddelde besteding per deelnemerdag - niet-congresgebonden: voor zichzelf en voor derden		
	Comm. dagaccomm.	Onder-1-dak accom.	Publieke dagaccomm.
Logiesaccommodatie	27	21	28
Transport van en naar Nederland	7	8	8
Transfer naar hotel/ congresaccommodatie	0	2	3
Lokaal openbaar vervoer	7	9	7
Maaltijden	17	18	15
Verfrissingen	3	5	4
Toeristische activiteiten	4	4	4
Culturele activiteiten	3	2	3
Sport activiteiten	0	0	0
Persoonlijk welbevinden (sauna, e.d.)	1	1	0
Souvenirs	16	12	8
Winkels	22	15	9
Autohuur	1	2	1
Benzine en parkeerkosten	2	1	3
Overig	4	3	1
Totaal niet-congresgebonden bestedingen	115	103	95

Congresregio's in Nederland

	Regio's met een RCB in 2002	Plaatsen binnen de regio (*)
1	Amsterdam	Amsterdam, Amstelveen, Schiphol, Hoofddorp, Badhoevedorp
2	Den Haag	Den Haag
3	Eindhoven	Eindhoven, Veldhoven, Mierlo, St. Michielsgestel, Heeze
4	Enschede	Enschede, Hengelo, Boekelo
5	Groningen (regio Noord-Nederland)	Groningen, Haren, Ameland, Wildervank, Paterswolde, Zuidlaren, Nieuweschans, Schiermonnikoog
6	's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch
7	Maastricht	Maastricht, Kerkrade, Vaals, Valkenburg, Gronsvelt
8	Noordwijk	Noordwijk, Noordwijkerhout
9	Nijmegen	Nijmegen, Berg en Dal
10	Rotterdam	Rotterdam, Spijkenisse
11	Utrecht	Utrecht, Zeist, Soesterberg, Driebergen, Maarssen

	Plaatsen (*)	
12	Wageningen	
13	Dalfsen	
14	Arnhem	
15	Assen	
16	Delft	
17	Drachten	
18	Dronten	
19	Ede	
20	Egmond a. Zee	
21	Heemskerk	
22	Heerenveen	
23	Leeuwarden	
24	Leiden	
25	Lunteren	
26	Middelburg	
27	Nijkerk	
28	Nunspeet	
29	Oegstgeest	
30	Oirschot	
31	Schoorl	
32	Tilburg	
33	Venlo	
34	Vlieland	

- (1) Naast de centrale plaats gaat het om plaatsen waar in de afgelopen zes jaar ooit een of meer internationale congressen hebben plaatsgevonden die zijn opgegeven aan het NBTC

b12

Corporate en non-corporate naar regio - congressen

2002	verhouding congressen non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	100%	16%	84%
Den Haag	100%	25%	75%
Rotterdam	100%	35%	65%
Noordwijk	100%	17%	83%
Maastricht	100%	72%	28%
Groningen	100%	98%	2%
Eindhoven	100%	25%	75%
Utrecht	100%	65%	35%
Enschede	100%	100%	-
Nijmegen	100%	100%	-
Den Bosch	-	-	-
overig	100%	93%	7%
Totaal	100%	36%	64%

2002	aandeel congressen per regio		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	30%	13%	39%
Den Haag	10%	7%	12%
Rotterdam	10%	10%	10%
Noordwijk	21%	10%	27%
Maastricht	9%	18%	4%
Groningen	6%	18%	0%
Eindhoven	5%	3%	6%
Utrecht	2%	4%	1%
Enschede	2%	5%	0%
Nijmegen	0%	1%	0%
Den Bosch	0%	0%	0%
overig	5%	12%	0%
Totaal	100%	100%	100%

2002	verhouding deelnemers non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	100%	31%	69%
Den Haag	100%	52%	48%
Rotterdam	100%	44%	56%
Noordwijk	100%	25%	75%
Maastricht	100%	62%	38%
Groningen	100%	100%	0%
Eindhoven	100%	24%	76%
Utrecht	100%	79%	21%
Enschede	100%	100%	-
Nijmegen	100%	100%	-
Den Bosch	-	-	-
overig	100%	97%	3%
Totaal	100%	45%	55%

2002	aandeel deelnemers per regio		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	40%	28%	50%
Den Haag	12%	13%	10%
Rotterdam	9%	9%	9%
Noordwijk	12%	6%	16%
Maastricht	11%	15%	8%
Groningen	8%	17%	0%
Eindhoven	4%	2%	5%
Utrecht	1%	2%	0%
Enschede	1%	2%	0%
Nijmegen	0%	0%	0%
Den Bosch	0%	0%	0%
overig	3%	7%	0%
Totaal	100%	100%	100%

en deelnemers

b13

Corporate en non-corporate naar regio -

2002	verhouding deelnemerdgn. non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	100%	36%	64%
Den Haag	100%	65%	35%
Rotterdam	100%	54%	46%
Noordwijk	100%	27%	73%
Maastricht	100%	64%	36%
Groningen	100%	100%	0%
Eindhoven	100%	32%	68%
Utrecht	100%	80%	20%
Enschede	100%	100%	-
Nijmegen	100%	100%	-
Den Bosch	-	-	-
overig	100%	98%	2%
Totaal	100%	51%	49%

2002	aandeel deelnemerdagen per regio		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	39%	27%	50%
Den Haag	15%	19%	10%
Rotterdam	11%	12%	10%
Noordwijk	11%	6%	17%
Maastricht	9%	12%	7%
Groningen	6%	11%	0%
Eindhoven	3%	2%	5%
Utrecht	1%	2%	0%
Enschede	1%	1%	0%
Nijmegen	0%	0%	0%
Den Bosch	0%	0%	0%
overig	4%	7%	0%
Totaal	100%	100%	100%

2002	gem. duur congres (dagen)		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	3,9	4,4	3,6
Den Haag	4,9	6,2	3,6
Rotterdam	4,9	6,1	4,0
Noordwijk	3,8	4,2	3,7
Maastricht	3,5	3,6	3,3
Groningen	2,9	2,9	2,0
Eindhoven	3,3	4,4	3,0
Utrecht	3,8	3,8	3,6
Enschede	3,8	3,8	-
Nijmegen	4,9	4,9	-
Den Bosch	-	-	-
overig	4,7	4,8	3,3
Totaal	4,0	4,4	3,6

2002	gem. aantal deelnemers per congres		
	totaal	non-corporate	corporate
Amsterdam	299	589	244
Den Haag	259	540	167
Rotterdam	200	247	174
Noordwijk	125	181	114
Maastricht	270	231	368
Groningen	262	265	60
Eindhoven	181	175	183
Utrecht	100	120	61
Enschede	94	94	-
Nijmegen	160	160	-
Den Bosch	-	-	-
overig	148	153	67
Totaal	222	279	190

deelnemerdagen

b14

Corporate en non-corporate naar grootte congres

2002	congressen		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	34	21	13
Middel	141	73	68
Klein	823	266	557
Totaal	998	360	638

2002	verhouding congressen non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	100%	62%	38%
Middel	100%	52%	48%
Klein	100%	32%	68%
Totaal	100%	36%	64%

2002	deelnemers		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	81.200	40.500	40.700
Middel	61.800	32.600	29.200
Klein	78.700	27.300	51.400
Totaal	221.800	100.400	121.300

2002	verhouding deelnemers non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	100%	50%	50%
Middel	100%	53%	47%
Klein	100%	35%	65%
Totaal	100%	45%	55%

2002	deelnemerdagen (2)		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	342.900	203.100	139.800
Middel	255.500	144.900	110.600
Klein	283.000	97.900	185.100
Totaal	881.300	445.900	435.500

2002	verhouding deelnemerdagen non-corp. vs corp.		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	100%	59%	41%
Middel	100%	57%	43%
Klein	100%	35%	65%
Totaal	100%	51%	49%

2002	gem. duur congres (dagen)		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	4,2	5,0	3,4
Middel	4,1	4,4	3,8
Klein	3,6	3,6	3,6
Totaal	4,0	4,4	3,6

2002	gem. aantal deelnemers per congres		
	totaal	non-corporate	corporate
Groot (1)	2.388	1.929	3.131
Middel	438	447	429
Klein	96	103	92
Totaal	222	279	190

(1) Groot = > 1000 deelnemers; Middel = 250-1000 deelnemers; Klein = < 250 deelnemers

(2) Deelnemerdagen is het aantal deelnemers maal het aantal dagen dat een congres duurt (inclusief aankomst- en vertrekdag)